

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro

Tomáše Bittnera

Program č. M 6202 Hospodářská politika a správa

Obor č. 6202T034 Pojišťovnictví

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu:

Důchodové pojištění vs. penzijní připojištění se státním příspěvkem

Pokyny pro vypracování:

1. Důchodové pojištění
2. Penzijní připojištění se státním příspěvkem
3. Srovnání důchodového pojištění a penzijního připojištění se státním příspěvkem

Rozsah práce: 60 – 70 stran

(do rozsahu práce nejsou započítány úvodní listy, přehled literatury a přílohy)

Seznam odborné literatury:

- Vostatek, J.: Sociální a soukromé pojištění, Codex Bohemia, Praha 2000
- Cípra, T.: Penzijní pojištění a jeho výpočetní aspekty, Edice HZ, Praha 1996
- Česká asociace pojišťoven, výroční zpráva 2000, 2001, 2002
- Asociace penzijních fondů České republiky, Penzijní připojištění se státním příspěvkem 1994 - 2002
- Die betriebliche Altersversorgung. Gesamtverband der deutschen Versicherungswirtschaft e. V., Berlin 2002

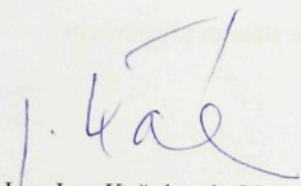
Vedoucí diplomové práce: Ing. Radim Dohnal

Konzultant: Ing. Markéta Paulasová

Termín zadání diplomové práce: 31. října 2003

Termín odevzdání diplomové práce: 21. května 2004

prof. Ing. Jara Kaňoková, CSc.
vedoucí katedry

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

Čestné prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 21.5. 2004

Podpis:

Resumé

V této diplomové práci s názvem „Důchodové pojištění vs. penzijní připojištění se státním příspěvkem“ je věnována pozornost především specifikaci těchto produktů jako možnosti zabezpečení na stáří. Nejdříve je čtenář seznámen se základními druhy životního pojištění. Poté je charakterizováno soukromé důchodové pojištění, jeho základní aspekty, modifikace a problematika s ním spojená. Je kladen důraz rovněž na právní úpravu v souvislosti s daňovým zvýhodněním. V další části je popsáno penzijní připojištění se státním příspěvkem, jeho obecná charakteristika, vývoj, zákonná úprava a daňové výhody. V poslední kapitole je porovnáno důchodové pojištění s penzijním připojištěním se státním příspěvkem.

Summary

This graduation thesis titled „Pension insurance vs. Supplementary pension insurance with state contribution“ is above all dedicated on the specification of these products as on means of pension security. First of all is reader acquaint with basic types of life insurance which is followed with characterization of pension insurance with its main aspects, modifications and problems linked with it, it is accentuated also on the tax-preffered legislation. In next part of this work is characterized supplementary pension insurance with state contribution, its evolution, legislation and tax prefferation. At the end of my diploma are pension insurance and supplementary pension insurance with state contribution compared.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce **ing. Radimu Dohnalovi** za poskytování metodických rad, informací, materiálů, za jeho ochotu a čas věnovaný zpracování této diplomové práce.

OBSAH

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ.....	3
RESUMÉ	4
OBSAH	6
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	8
1. ÚVOD.....	9
2. DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ JAKO SOUČÁST ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	11
2.1 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	11
3. DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ.....	16
3.1 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	16
3.1.1 Základní doživotní důchod.....	19
3.1.2 Dočasný důchod.....	20
3.1.3 Důchod pro pozůstalé	20
3.1.4 Připojištění k důchodovému pojištění.....	21
3.1.4.1 Připojištění invalidity.....	21
3.1.4.2 Připojištění úrazu	21
3.1.4.3 Připojištění vážných chorob.....	23
3.1.4.4 Pojištění dlouhodobé péče	23
3.2 ZÁKLADNÍ FORMY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	24
3.3 DALŠÍ VARIANTY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	24
3.3.1 Sdružené důchodové pojištění.....	24
3.3.2 Důchodové pojištění dvojice osob	25
3.3.3 Skupinové důchodové pojištění.....	25
3.4 DAŇOVÉ VÝHODY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	27
3.4.1 Osvobozeno od daně	27
3.4.2 Příjmy osvobozené od daně	27
3.4.3 Základ daně.....	28
3.4.4 Sazba daně	29
3.4.5 Nezdanitelná část základu daně.....	30
3.4.6 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu	33
3.4.7 Zdravotní pojištění.....	33
3.4.8 Sociální pojištění.....	34
3.5 NABÍDKA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ VYBRANÝCH KOMERČNÍCH POJIŠŤOVEN	35
3.5.1 Kooperativa, pojišťovna	35
3.5.2 Česká pojišťovna.....	36
3.5.3 Nationale Nederlanden, životní pojišťovna	36
4. PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM.....	38
4.1 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ JAKO SOUČÁST DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU	38
4.2 PENZIJNÍ FOND.....	39
4.2.1 Penzijní plán	40
4.2.2 Statut penzijního fondu	40
4.2.3 Nároky z penzijního připojištění.....	41
4.3 NOVELA ZÁKONA O PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ Z ROKU 1999	42

4.4 NOVELA ZÁKONA O PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ Z ROKU 2004	44
4.5 STÁTNÍ PŘÍSPĚVKY	44
4.6 DAŇOVÉ VÝHODY PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ.....	45
4.6.1 <i>Příjmy osvobozené od daně</i>	45
4.6.2 <i>Základ daně</i>	46
4.6.3 <i>Nezdanitelná část základu daně</i>	46
4.6.4 <i>Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu</i>	48
4.6.5 <i>Sociální a zdravotní pojištění</i>	49
4.7 INVESTOVÁNÍ PENZIJNÍCH FONDŮ	49
4.8 KRITÉRIA VÝBĚRU PENZIJNÍHO FONDU	52
5. SROVNÁNÍ DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ S PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍM	59
5.1 ZÁKLADNÍ DŮCHOD	60
5.2 INVALIDITA	61
5.3 DŮCHOD PRO POZŮSTALÉ	62
5.4 STÁTNÍ PODPORA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ A PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	63
5.4.1 <i>Příjmy osvobozené od daně</i>	63
5.4.2 <i>Základ daně</i>	63
5.4.3 <i>Sazba daně</i>	64
5.4.4 <i>Nezdanitelná část základu daně</i>	64
5.4.5 <i>Státní příspěvky</i>	66
5.4.6 <i>Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu</i>	69
5.4.7 <i>Sociální a zdravotní pojištění</i>	73
6. ZÁVĚR	74
SEZNAM LITERATURY.....	76
SEZNAM TABULEK.....	77
SEZNAM GRAFŮ	78

Seznam použitých zkratk a symbolů

a.s.	akciová společnost
APF	Asociace penzijních fondů
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	důchodové pojištění
EU	Evropská unie
Kč	Koruna česká
max.	maximálně
MF	Ministerstvo financí
mil.	Milion
min.	minimálně
např.	například
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PF	penzijní fond
popř.	popřípadě
PP	penzijní připojištění
Sb.	Sbírky
tab.	tabulka
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
viz.	k vidění
ŽP	životní pojištění
§	paragraf
%	procento

1. Úvod

Ve své diplomové práci se zaměřím na možnosti zabezpečení ve stáří. V současné době by se většina lidí v rámci finančního zabezpečení na stáří měla spoléhat především sama na sebe. Obvykle bývá tato idea podporována i ze strany státu. Z tohoto důvodu jsou součástí legislativy většiny vyspělých států propracované systémy, které by měly zajistit udržení životního standardu. Obvykle tyto systémy spočívají v tzv. třech pilířích.

První pilíř důchodového zabezpečení v České republice tvoří důchodové pojištění, na které je v současnosti odkázána většina občanů v důchodovém věku. V současné době nemusí lidé spoléhat jenom na tento základní druh pojištění, ale existují zde různé alternativy, které pomáhají pojištěným udržet si požadovanou životní úroveň. Dle současných příjmů jsou schopni rozhodnout, jakou část „obětují“ ve prospěch příjmů v době, kdy již nebudou výdělečně činní nebo jejich ekonomická aktivita bude klesat.

Druhým pilířem rozumíme možnost zvýšení životního standardu ve stáří prostřednictvím dobrovolných systémů kolektivního pojištění, které jsou organizovány v podnicích, popř. ve skupinách sdružující různé profese¹. Model zaměstnavatelských fondů prosazovala na přelomu let 1999/2000 vláda sociální demokracie. Nicméně tato koncepce nebyla úspěšná, český důchodový systém tedy neobsahuje klasické zabezpečení v rámci druhého pilíře, dle obecně specifikovaných norem. Specifické postavení má v důchodovém systému penzijní připojištění se státním příspěvkem, za které v současné době stát nepřebírá žádné záruky. Pohybuje se tak na rozhraní druhého a třetího pilíře. Lépe než připojištění můžeme tuto variantu nazývat pojištěním, tvoří totiž samostatný celek důchodového zabezpečení. Toto pojištění je podporováno státem ve formě státních příspěvků, daňových zvýhodnění účastníků, jejich zaměstnavatelů a samotných penzijních fondů. Stát se prostřednictvím tohoto zvýhodnění snaží

¹ Cipra, T.: Penzijní pojištění a jeho výpočetní aspekty. Praha, Edice HZ, 1996, s. 5

upozornit na fakt, že prostředky plynoucí z prvního pilíře důchodového zabezpečení nemusí být pro většinu občanů dostačující.

Třetím pilířem rozumíme individuální pojištění, jehož součástí může být důchodové pojištění, které kryje pouze jedno ze dvou životního rizik – dožití. V první fázi této varianty pojištění platí pojistník příspěvky, v další fázi je od určitého věku (např. až do smrti, popř. po určitou, ve smlouvě stanovenou, dobu) vyplácena částka, která je závislá na výši vložených prostředků. Jak již bylo zmíněno, základní varianta doživotního důchodu nekryje riziko smrti. Znamená to, že ve své klasické podobě neplní funkci zabezpečení pozůstalých osob v případě smrti pojištěného. U nabízených produktů důchodového pojištění dochází k různým modifikacím, kterým se konkrétně věnuji v jedné z kapitol mé diplomové práce.

V mé práci se zaměřím na individuální specifikaci důchodového pojištění a penzijního připojištění se státním příspěvkem, pokusím se podat ucelený pohled na porovnání těchto produktů jako součástí důchodového zabezpečení v ČR.

2. Důchodové pojištění jako součást životního pojištění

2.1 Životní pojištění

V současnosti je životní pojištění souhrnem několika druhů pojištění, které různě kombinují riziko smrti a riziko dožití, případně ještě s dalšími neživotními riziky, např. s rizikem nemoci, úrazu či invalidity. Riziko smrti a riziko dožití jsou tedy základními životními riziky.

Základním prvkem životního pojištění je výplata pojistné částky v případě, že nastane pojistná událost, jedná se tedy o pojištění na pojistnou částku. Plnění lze vyplácet:

- najednou, pak se jedná o kapitálové pojištění,
- opakovaně po dobu života účastníka, pak se jedná o důchodové pojištění,
- důchodová a kapitálová opce – první z uvedených modifikací umožňuje přeměnu kapitálu (jednorázového vyrovnání) na důchod, druhá naopak.

V současné době můžeme rozčlenit životní pojištění na několik hlavních odvětví. Jedná se o:

- rizikové životní pojištění,
- smíšené životní pojištění,
- rodinné pojištění,
- investiční životní pojištění,
- univerzální pojištění,
- důchodové pojištění.

Rizikové životní pojištění

Smysl rizikového životního pojištění spočívá ve výplatě pojistné částky v případě vzniku pojistné události, v tomto případě smrti pojištěného. Kryje tedy jedno ze životních rizik – riziko smrti. Pojistnou částku obdrží ve smlouvě, pojistníkem

stanovená, oprávněná osoba. Pojistník, tedy ten, kdo platí pojistné, má možnost stanovit ve smlouvě více oprávněných osob a může stanovit i různé podíly plnění v případě jeho smrti. Učiní tak písemným sdělením pojišťovně. Oprávněná osoba se stanoví buď celým jménem nebo vztahem k pojištěnému. Ve druhé z uvedených možností stanovení oprávněné osoby může dojít ke změně vztahu k pojištěnému, proto rozhoduje vztah v době vzniku pojistné události. Pojištěným je v tomto případě ten, v případě jehož smrti obdrží oprávněná osoba pojistné plnění. Zákon, všeobecné pojistné podmínky a pojistná smlouva vymezují další vztahy pojistitele(pojišťovna), pojistníka, pojištěného a oprávněných osob.

Existují dva druhy pojištění pro případ smrti (z hlediska trvání smlouvy):

- *Dočasné pojištění pro případ smrti*, kde je pojistná částka vyplacena pouze v případě smrti pojištěného během trvání pojistné doby, tj. doby na kterou bylo pojištění sjednáno. Výhodou je poměrně nízké pojistné. Nevýhodou je fakt, že po uplynutí doby, na kterou bylo pojištění sjednáno, pojištění končí bez výplaty peněžních prostředků.
- *Trvalé pojištění pro případ smrti*, které je rovněž nazýváno doživotním pojištěním. Pojistná částka je zde vyplácena vždy, a to v případě smrti pojištěného. Bývá sjednáváno na nižší pojistné částky. Cílem je především eliminace nákladů souvisejících s úmrtím (např. pohřební náklady).

Smíšené životní pojištění

Smíšené životní pojištění obsahuje krytí obou životních rizik. Poskytuje zabezpečení jak v případě smrti pojištěného, tak i v případě jeho dožití se v pojistné smlouvě stanoveného věku. V případě, že pojištěný během trvání pojistné smlouvy zemře, obdrží oprávněná osoba pojistné plnění ve výši pojistné částky, která je stanovena v pojistné smlouvě. V případě, že pojištěný nezemře, obdrží pojistnou částku. Stejně jako v předešlém druhu pojištění je pojistníkem ten, kdo platí pojistné a pojištěný je osoba, na kterou se pojištění vztahuje. V případě smíšeného životního pojištění jsou vypláceny podíly na zisku, které

pojišťovny u tohoto druhu pojištění nabízejí. Dochází tak k eliminaci inflace vzhledem k naspořené částce .

Dále umožňuje zabezpečení ve stáří, tedy obsahuje i krytí druhého životního rizika - dožití. Pojištěný může dosáhnout zabezpečení ve stáří prostřednictvím smíšeného životního pojištění tím, že pojistnou částku přemění na důchod nebo za peněžní prostředky získané ze smíšeného životního pojištění zakoupí odpovídající důchodové pojištění. Tato možnost se označuje jako důchodová opce. Ke smíšenému životnímu pojištění lze sjednat širokou škálu připojištění. V pojistné smlouvě může být sjednáno připojištění úrazu, vážných chorob, invalidity. Připojištění pro případ invalidity je spojeno s nárokem na zproštění od placení pojištění v případě plné invalidity pojištěného.

Smíšené životní pojištění má řadu variant. Pojistné částky pro případ smrti a dožití mohou být sjednány ve stejné výši nebo pojistná částka pro případ smrti může být vyšší a naopak.

Jednou z variant je pojištění dvojice osob. Nemusí se vždy jednat o manžele, ale pojištěnými osobami mohou být např. druh a družka, partnerská dvojice, ale i partneři v podnikání². Pojistná částka je zde vyplacena v případě smrti jedné z pojištěných osob obvykle osobě druhé (v pojistné smlouvě mohou být sjednány i jiné osoby). V případě, že se obě osoby dožijí věku, stanoveného pojistnou smlouvou, je částka vyplacena oběma osobám stejným dílem. U tohoto druhu pojištění je nižší pojistné, než kdyby pojištění každá s osob sjednala individuálně. Na druhou stranu je pak obtížné řešení situace, kdy se dvojice za života obou rozejde a není ochotna dále platit pojistné. Nastává pak problém komu a jak vysoké odbytné poskytnout. Nově sjednané individuální smlouvy jsou výrazně dražší.

² Kolektiv autorů z ČAP: Životní pojištění. Praha, GRADA Publishing, 2002. s. 41

Rodinné pojištění

Rodinné pojištění je zaměřeno na zabezpečení dětí v případě smrti, popř. invalidity živitele rodiny. Smysl rodinného pojištění spočívá v usnadnění vstupu do života mladých osob, které je tvořeno iniciativou rodičů. Pojistníkem a pojištěným je zde rodič. Základním druhem rodinného ŽP je termínové pojištění. Toto pojištění je zvláštním druhem životního pojištění. Sjednaná pojistná částka je vyplacena dítěti v termínu, který je uveden ve smlouvě bez ohledu na život pojištěného (živitele). V případě smrti pojištěného končí placení pojistného a pojistná částka je vyplacena rovněž ve stanovený termín, nastupuje tedy institut zproštění od placení pojistného v případě smrti rodiče. Je-li místo pojistné částky vyplácen dočasný důchod, lze takové pojištění označovat jako *studijní, popř. stipendijní*.

Další modifikací termínového pojištění je *věnové, resp. svatební pojištění*. Pojistná částka je zde vyplácena při dosažení určitého věku dítěte (obvykle při dosažení plnoletosti) nebo je plnění odloženo ke dni svatby dítěte. Pojištěným je u věnového pojištění jak rodič tak dítě. Lze sjednat různé formy připojištění. Může se jednat o úrazové pojištění rodiče, úrazové pojištění dítěte, zproštění od placení pojistného v případě invalidity rodiče.

Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění může krýt obě životní rizika, tedy riziko smrti a riziko dožití nebo může krýt pouze riziko dožití. Pojistné plnění je tedy vypláceno v případě smrti pojištěného nebo v případě dožití se konce pojištění. V případě investičního životního pojištění je výše pojistného plnění přímo závislá na výnosech z prostředků, jejichž zdrojem je rezerva na životní pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník. Nehovoříme zde tedy o pojistné částce pro případ dožití, protože zde není pevně stanovena peněžní částka vyplácená v případě vzniku pojistné události jako u předcházejících druhů životního pojištění.

Pojištěný může prostřednictvím svého rozhodnutí ovlivnit skutečnost, kam budou jeho prostředky investovány. Tím může dojít k vyššímu zhodnocení prostředků

než u klasického životního pojištění. Může však nastat i druhá varianta, kterou je zhodnocení nižší než v rámci tradičního pojištění. U tohoto pojištění tedy pojišťovny nejčastěji nezaručují výnos z investovaných prostředků.

V případě, že je investiční životní pojištění provozováno pojišťovnou spolu s dalšími druhy životního pojištění, musí být od nich odděleno. Pro ukládání prostředků z investičního životního pojištění jsou vytvářeny zvláštní investiční fondy, které spravují pojišťovny, popř. zvláštní investiční společnosti, které nejčastěji úzce spolupracují s pojišťovnou.

Univerzální životní pojištění

Univerzální životní pojištění spojuje klasickou konstrukci životního pojištění s konstrukcí investičního životního pojištění. Z investičního životního pojištění přejímá systém individuálního účtu, dále může převzít způsoby umísťování peněžních prostředků do investičních fondů, tzn. průhlednost vložených prostředků. Prvky klasického životního pojištění jsou zde obsaženy v podobě existence technické úrokové míry. Pojistné je v tomto případě sráženo z individuálního účtu. Tento účet je tvořen pojistným za univerzální životní pojištění. Pojistník si sám určuje výši příspěvku, kdy příspěvek poskytne a má možnost volby z řady pojistných plnění. Dále má pojistník možnost změny pojistné částky v čase a také možnost měnit (také snižovat) výši pojistného.

3. Důchodové pojištění

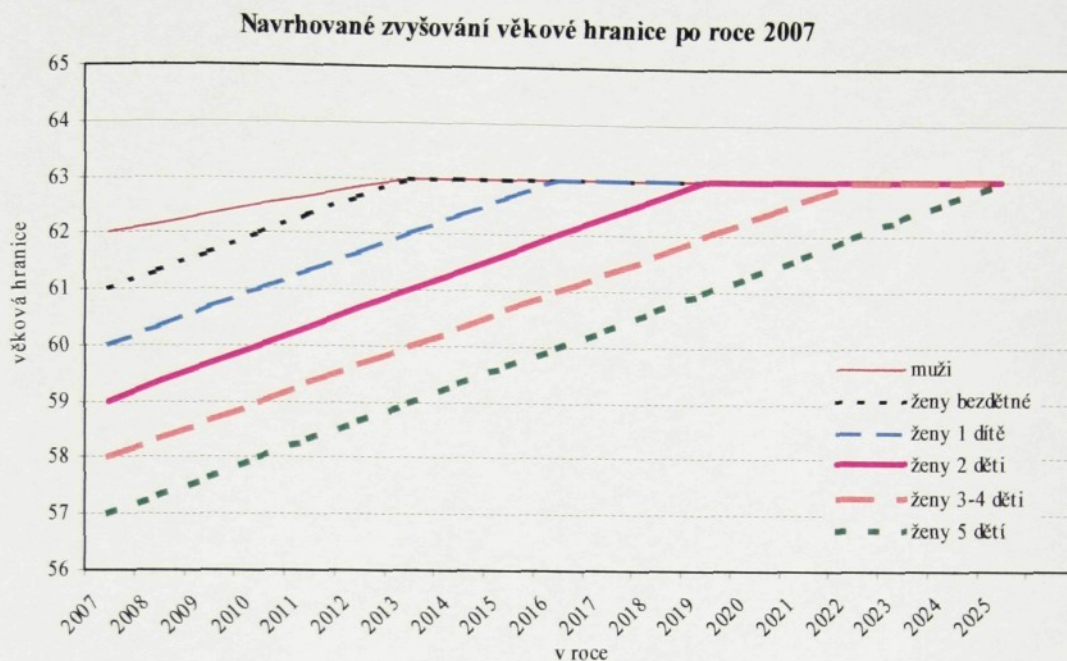
3.1 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je pojištění, které kryje pouze jedno ze dvou základních životních rizik. Jedná se o riziko dožití. Orientuje se tedy především na tvorbu úspor a jejich co nejlepší rozprostření po dobu postaktivního věku.

Soukromé důchodové pojištění je závislé na systému důchodového pojištění příslušného státu. Je logické, že v systémech, které jsou omezeny, popř. limitovány relativně nízkou úrovní výplaty dávek plynoucích ze sociálního důchodového pojištění, se vytváří poměrně velký prostor pro odvětví soukromého důchodového pojištění.

Důchodové pojištění slouží k udržení určité životní úrovně i v důchodovém věku. Obvykle tedy bývá výplata důchodu sjednána právě na okamžik přechodu z aktivního do postaktivního věku. Není tomu však podmínkou; má-li pojištěný dostatek finančních prostředků bezprostředně po odchodu do starobního důchodu, lze výplatu důchodu sjednat na pozdější dobu. Stejným důvodem pro sjednání výplaty důchodu na pozdější termín je fakt, že věková hranice odchodu do důchodu se posouvá. Příčinnou je jak demografický vývoj obyvatelstva (jsme jednou z nejhůře se populačně rozvíjejících zemí v Evropě), tak i důsledek schodku na důchodovém účtu. Změn v systému důchodového pojištění se týká následující grafické znázornění navrhovaného zvýšení věku odchodu do důchodu.

Graf č. 1) Navrhované zvýšení věkové hranice po roce 2007

Zdroj: MFČR, návrh k 1.1.2004

Základním marketingovým problémem odvětví důchodového pojištění je fakt, že v případě smrti během trvání pojistné smlouvy propadá zaplacené pojistné a nedochází zde k žádnému pojistnému plnění ve prospěch pozůstalých osob. To samozřejmě většině lidí nevyhovuje. Kdo tedy využívá pojistných produktů důchodového pojištění? Zejména lidé, které nezajímá, co se stane, popř. co by se mohlo stát v případě jejich smrti. Jedná se především o občany, kteří nemají nebo necítí potřebu zajistit členy rodiny nebo jiné osoby, eventuálně žádné příbuzné, popř. blízké osoby nemají. Z důvodu malého počtu potencionálních pojistníků pojišťovny v ČR důchodové pojištění ve své základní podobě vůbec nenabízí. Z těchto důvodů bývá důchodové pojištění doplněno o výhradu vrácení zaplaceného pojistného, popř. rezervy, vytvořené za dobu placení pojistného nebo kombinováno s jiným druhem pojištění.

Vrácení pojistného v případě smrti pojištěného – 2 varianty:

- Smrt nastala před zahájením výplaty důchodu (je možné v případě pojištění za běžné pojistné).
- Smrt nastala po zahájení výplaty; jsou odečteny již vyplacené částky důchodu³.

Jestliže se člověk necítí dostatečně zdravý, soukromé důchodové pojištění pravděpodobně sjednávat nebude. Ke sjednání pojištění důchodu není zapotřebí prověření zdravotního stavu, ale v případě, že by zemřel během doby placení pojistného, zaplacené pojistné by propadlo ve prospěch pojišťovny a to jistě není cílem uzavření důchodového pojištění. Část úspor ze současného příjmu, vložená do důchodového pojištění, by se z hlediska pojištěného minula účinkem. Z hlediska zabezpečení má ale důchodové pojištění smysl jak pro zdravé tak pro nemocné.

Smysl důchodového pojištění spočívá z pohledu pojišťovny v tom, že se vyskytují případy, kdy k pojistné události nedojde. V jiných případech pak pojišťovna vyplácí částku, která výrazně přesahuje zaplacené pojistné. Důchodové pojištění bývá často doplněno o pojištění rizika smrti. Lze říci, že v tomto případě se důchodové pojištění stává smíšeným životním pojištěním, které kryje obě základní životní rizika – riziko smrti a riziko dožití.

Pojišťovnami je nabízeno několik variant důchodového pojištění. Součástí nabídky tohoto druhu pojištění poskytovaného pojišťovnami obvykle bývá:

- základní doživotní důchod,
- dočasný důchod,
- důchod pro pozůstalé,
- připojištění invalidity, úrazu, vážných chorob, dlouhodobé péče.

³ Vostatek, J.: Sociální a soukromé pojištění, Kodex Bohemia, Praha 2000, s. 349

3.1.1 Základní doživotní důchod

Ve své podstatě je podobný starobnímu důchodu, který plyne z důchodového pojištění. Jeho specifikace je velmi jednoduchá. Pojistník platí pojistné po dobu stanovenou ve smlouvě. V případě dožití se konce pojištění mu pojišťovna (pojistitel) vyplatí pojistné plnění. V případě smrti pojištěného existují různé modifikace:

- *Vrácení zaplaceného pojistného v případě smrti pojištěného během doby placení pojistného.*
- *Výplata odbytného v případě smrti během doby placení pojistného.*
- *Výplata pojistného plnění nejen v případě dožití, ale i v případě smrti pojištěného – v termínu ukončení pojištění. Tato modifikace je často doplněna zproštěním od placení pojistného v případě smrti pojištěného.*

Dalšími modifikacemi, které lze sjednat, jsou:

- *Možnost odkladu výplaty základního důchodu, např. v případě, že pojistník pokračuje v pracovní činnosti a zdroj dodatečných příjmů je pro něj momentálně nepotřebný. Je logické, že pozdější důchodové splátky budou vyšší.*
- *Možnost sjednání doby garantovaného důchodu, tj. doby po kterou je zaručena výplata důchodu. Znamená to, že v případě smrti pojištěného pobírá důchod po garantovanou dobu oprávněná osoba, stanovená ve smlouvě, popř. je určena dle občanského zákoníku.*

Častou součástí důchodového pojištění jsou *opce*, které umožňují přeměnu splatného důchodu na jednorázové plnění.

3.1.2 Dočasný důchod

U důchodového pojištění existuje možnost sjednání zkrácené doby výplaty důchodu, jedná se tedy o důchod dočasný. Výplata základního důchodu je přirozeně vyšší než v případě doživotní výplaty důchodu. Specifickou formou dočasného důchodu je dočasný důchod v případě plné invalidity.

Dočasný důchod v případě plné invalidity

Tento typ dočasného důchodu je obdobou invalidního důchodu, jehož výplaty jsou zajištěny z důchodového pojištění, které tvoří 1. pilíř důchodového zabezpečení. Na rozdíl od výplaty základního důchodu, která je vždy součástí důchodového pojištění, záleží na volbě pojištěného, zda bude nebo nebude krytí plné invalidity součástí pojistné smlouvy. V případě, že je dočasný důchod v pojistné smlouvě sjednán, vyplácí se po celou dobu plné invalidity a končí ukončením plné invalidity nebo vznikem nároku na výplatu dávek základního důchodu.

3.1.3 Důchod pro pozůstalé

Již z názvu tohoto důchodu vyplývá komu je určen. Důchod je vyplácen pozůstalým v případě smrti pojištěného. Výplata důchodu není podmíněna tím, zda k úmrtí došlo v době placení pojistného nebo v době výplaty základního důchodu. Výše důchodu však na tomto aspektu závislá je. V případě smrti pojištěného před vznikem nároku na výplatu základního důchodu bývá výplata důchodu vyšší než v případě, že ke smrti došlo v době výplaty důchodu. V tomto případě je v prvních letech vyplácena základní výše důchodu, ale po uplynutí, ve smlouvě stanovené doby, je důchod krácen. Sjednání důchodu pro pozůstalé není povinnou složkou důchodového pojištění. Stejně jako u dočasného důchodu v případě plné invalidity má zájemce o důchodové pojištění možnost volby sjednání nebo ignorování možnosti této volby.

3.1.4 Připojištění k důchodovému pojištění

3.1.4.1 Připojištění invalidity

Nárok na plnění v případě invalidity vzniká v případě přiznání plného invalidního důchodu z důchodového pojištění. Pojistné plnění v tomto případě spočívá ve zproštění od placení pojistného. Pojištění tedy pokračuje v plném rozsahu s tím rozdílem, že pojišťovna neinkasuje pojistné. Pojištěný má tedy stále nárok na běžné zhodnocení rezervy i podíly na zisku.

Je-li v pojistné smlouvě sjednána výplata dočasného důchodu v případě plné invalidity, dochází k rozsáhlejšímu plnění při vzniku plné invalidity. Vedle zproštění od placení pojistného je zde vyplácen dočasný důchod ve výši sjednaného základního důchodu. Tento důchod je vyplácen po celou dobu plné invalidity, popř. do doby vzniku nároku na základní důchod⁴. Výhodou připojištění invalidity sjednané v rámci důchodového pojištění oproti spoření je fakt, že dochází k akumulaci prostředků i v době, ve které by to v rámci spoření nebylo možné.

3.1.4.2 Připojištění úrazu

Úrazové připojištění je možné sjednat k většině druhů důchodového pojištění.

Lze sjednat následující alternativy:

- pojištění pro případ smrti následkem úrazu,
- pojištění pro případ trvalých následků úrazu,
- denní odškodné, pojištění doby nezbytného léčení nebo závažné zlomeniny.

⁴ Kolektiv autorů ČAP: Životní pojištění. Praha, GRADA Publishing, 2002, s. 47

Pojištění pro případ smrti následkem úrazu

Je zřejmé, že smyslem je zabezpečení rodiny v případě smrti živitele. Podmínkou vyplacení pojistného plnění je úraz, který je příčinnou smrti. V případě smrti úrazem je samozřejmostí, že je vyplaceno pojistné plnění plynoucí z

- úrazového pojištění a
- vlastního životního pojištění (např. je-li důchodové pojištění kombinováno s rizikovým životním pojištěním).

Pojištění trvalých následků úrazu

Smyslem připojištění je eliminace nákladů spojených s trvalými následky úrazu, částečné nahrazení příjmu pojištěného, popř. satisfakce za případné snížené společenské uplatnění. Pojišťovna poskytuje plnění v případě úrazu, který zanechá trvalé následky v podobě anatomické nebo funkční ztráty údu, orgánu nebo jejich částí⁵. V případě úrazu, který nezanechá trvalé následky, neposkytuje pojišťovna plnění žádné. Výše pojistného plnění je závislá na rozsahu trvalých následků. V případě částečné ztráty funkčnosti orgánu, popř. končetiny vyplácí pojišťovna určité procento ze sjednané pojistné částky. Rozsah trvalých následků stanoví lékař ve spolupráci s odborným pracovníkem pojišťovny.

Pojištění doby nezbytného léčení, denní odškodné

Smyslem tohoto pojištění je náhrada ušlého příjmu, popř. eliminace zvýšených nákladů spojených s úrazem.

V případě denního odškodného je plnění závislé na sjednané částce denního odškodného, které je vypláceno po dobu léčení. U doby nezbytného léčení je stanovena pojistná částka, která je stanovena jako jeden rok léčení. Výše plnění potom závisí na průměrné nebo skutečné době nezbytného léčení, kterou si úraz vyžádá (dle toho, které z uvedených období je delší).

⁵ Kolektiv autorů ČAP: Životní pojištění. Praha, GRADA Publishing, 2002, s. 49

3.1.4.3 Připojištění vážných chorob

Podstata tohoto druhu připojištění spočívá v eliminaci nákladů spojených s léčením, rehabilitací, částečně může nahradit příjem nebo zajistit potřebné ošetřování.

Nárok na pojistné plnění vyplývá z lékařem stanovené diagnózy určitých vážných chorob. Jedná se především o rakovinu, infarkt myokardu, náhlé cévní mozkové příhody, potřebu koronární operace, transplantaci životně důležitých orgánů, slepotu, hluchotu⁶.

Pojištění vážných chorob může mít následující formy:

- *Akcelerace pojistného*, tzn. že pojistná částka je v případě stanovení diagnózy vážné choroby vyplacena celá (v tomto případě pojištění končí) nebo je vyplaceno ve smlouvě stanovené procento při určení diagnózy a zbývající část je vyplacena až v případě pojistné události ze základního pojištění⁷, v tomto případě při dožití se sjednaného věku.
- *Nezávislé pojistné plnění*, tzn. že pojistné plnění je vypláceno nezávisle na plnění plynoucí ze základního pojištění.

3.1.4.4 Pojištění dlouhodobé péče

Smyslem pojištění dlouhodobé péče je eliminace zvýšených nákladů, ke kterým dochází v případě bezmocnosti, tj. snížení schopnosti pojištěného starat se o sebe nebo svou domácnost. Popř. může být pojistné plnění použito na úhradu nákladů, spojených s pobytem v léčebně, sanatoriu. V ČR se zatím nenabízí.

⁶ Kolektiv autorů ČAP: Životní pojištění. Praha, GRADA Publishing, 2002, s. 50

⁷ Cipra, T.: Pojistná matematika. Praha, EKOPRESS, 1999, s. 206

3.2 Základní formy důchodového pojištění

- Pojištění ihned splatného doživotního důchodu za jednorázové pojistné.
- Pojištění odloženého doživotního důchodu za běžné pojistné.

V případě ihned splatného doživotního důchodu za jednorázové pojistné zaplatí pojistník pojistné a ihned následující měsíc, popř. rok (jak je stanoveno v pojistné smlouvě) začne pobírat doživotní důchod. U pojištění odloženého životního důchodu platí pojistník pojistné od určitého věku po stanovenou dobu až do dosažení sjednaného věku. Po ukončení placení pojistného začne pobírat doživotní důchod. U odloženého životního důchodu existuje možnost úhrady pojistného jednorázovou formou.

Důchodové pojištění je druh životního pojištění, který je specifický předem sjednanou pevnou výší vypláceného důchodu. Stanovení výše důchodu vyplývá z dávkově definovaného plánu, dle kterého je důchodové pojištění koncipováno. Od většiny ostatních forem životního pojištění se tedy liší, tím že neposkytuje kapitál, tj. jednorázové plnění, ale důchod. Důchodové pojištění zahrnuje nejen pojištění základních dvou životních rizik – rizika smrti a rizika dožití, ale i pojištění ostatních rizik. Může se jednat o riziko invalidity, osiření, ovdovění atd.

3.3 Další varianty důchodového pojištění

3.3.1 Sdružené důchodové pojištění

Představuje souhrnné zabezpečení ve stáří a zabezpečení pozůstalých. Jedná se o kombinaci pojištění starobního důchodu s pojištěním pozůstalostního důchodu a s pojištěním invalidního důchodu. Obsahuje rovněž zproštění od placení pojistného v případě vzniku invalidity a v případě smrti pojištěného. Jedná se o poměrně finančně náročné pojištění.

3.3.2 Důchodové pojištění dvojice osob

Jedná se o pojištění, které má většinou podobu důchodu poskytovaného po dobu života alespoň jednoho z dvojice osob. Existují zde různé modifikace např. v podobě redukce důchodu v případě smrti jedné osoby nebo může být důchod vyplácen až po smrti první z pojištěných osob.

3.3.3 Skupinové důchodové pojištění

Skupinové důchodové pojištění je v dnešní době stále doménou především zahraničních firem. Lze se domnívat, že po vstupu ČR do EU se situace začne měnit v důsledku pozvolné adaptační změny podnikatelské filosofie českých firem a zabezpečení zaměstnanců těchto firem bude přiřazena větší priorita než doposud.

Dle obecně specifikovaných norem je skupinové pojištění definováno za předpokladu, že pojistníkem je firma a pojištěným zaměstnanec. Český zákon o dani z příjmu však nemá ustanovení, které by zvýhodňovalo zaměstnavatele v souvislosti s daňovým zvýhodněním. Významným krokem k rozšíření zabezpečení zaměstnanců byla novela zákona o dani z příjmu, která nabyla účinnosti 1. ledna 2001 a znamenala významný pokrok z pohledu rozvoje tohoto druhu pojištění. Neumožňuje sice uplatňovat daňové výhody v rámci klasického skupinového pojištění, existuje ale možnost, aby zaměstnavatel přispíval na důchodové pojištění zaměstnanci, které splňuje zákonem předepsané povinnosti. Pojišťovny tedy musely přejít na konstrukci, kdy individuální pojistné smlouvy nabízejí skupinám na obdobných principech underwritingu jako v případě individuálních smluv.

Aby toto pojištění mělo z pohledu zaměstnavatele smysl, tedy aby mohl uplatnit zaplacené pojistné na důchodové pojištění zaměstnanců jako daňově uznatelný náklad (viz.dále), musí být pojistníkem i pojištěným každý jednotlivý zaměstnanec.

Rozhodne-li se zaměstnavatel přispívat svým zaměstnancům, je obvykle uzavřena rámcová smlouva mezi ním a pojistitelem. Tato smlouva obsahuje podmínky, za kterých je pojištění poskytováno. Je zde dohodnut rozsah a předmět pojištění, podmínky pro přijetí do pojištění, počátek pojištění, konec pojištění, oprávnění k převzetí plnění v případě smrti pojištěného, frekvence placení pojistného, dále pak trvání smlouvy, popř. slevy na pojistném⁸.

Pojišťovna uzavírá pojistnou smlouvu s každým zaměstnancem a může vyžadovat uzavření dodatku k pojistné smlouvě, který je uzavřen mezi každým zaměstnancem a firmou. Jeho obsahem je potvrzení firmy, že za tohoto zaměstnance bude v určité výši platit pojistné na důchodové pojištění. Výhodou takto konstruovaného pojištění je sleva na pojistném, kterou pojišťovny poskytují od určité výše pojištěných zaměstnanců. Zaměstnavatel zde tedy působí ve funkci „zprostředkovatele“ s tím, že přispívá na pojištění zaměstnanců. Obvykle je takto koncipované pojištění počítáno dle skupinových sazebníků, které v porovnání s individuálním pojištěním poskytují za stejné pojistné vyšší pojistné plnění. V případě ukončení pracovního poměru přechází povinnost platit pojistné na zaměstnance. Ten si může zvolit, zda bude nebo nebude v pojištění pokračovat. V případě, že se rozhodne pojištění ukončit, je mu vyplaceno odbytné. Je možné, že v pojištění nelze pokračovat z důvodu speciálního tarifu poskytnutého na individuálním principu pouze dané firmě. V tomto případě lze obvykle dosud zaplacené prostředky přesunout na obvyklý tarif poskytovaný danou komerční pojišťovnou.

⁸ Interní materiály UNIQA pojišťovny, a.s.

3.4 Daňové výhody důchodového pojištění

3.4.1 Osvobozeno od daně

Od daně je osvobozeno plnění z pojištění osob s výjimkou plnění pro případ dožití z pojištění pro případ dožití, plnění pro případ dožití z pojištění pro případ smrti nebo dožití a plnění pro případ dožití z důchodového pojištění a s výjimkou jiného příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy⁹.

Z tohoto odstavce plyne skutečnost, že pojistné plnění v případě smrti pojištěného pojištění není zdaněno. Znamená to, že oprávněná osoba obdrží pojistnou částku a podíly na zisku hospodaření pojišťovny v plné výši. Vzhledem k tomu, že důchodové pojištění neobsahuje rizikovou složku pojištění, tedy neobsahuje pojistné krytí v případě smrti pojištěného, nemá tento odstavec v zákonu o dani z příjmu pro důchodové pojištění žádný význam.

3.4.2 Příjmy osvobozené od daně

Od daně jsou, kromě příjmů uvedených v §4, dále osvobozeny částky pojistného, které hradí zaměstnavatel pojišťovně za zaměstnance na jeho pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění, a to i při sjednání dřívějšího plnění v případě vzniku nároku na starobní důchod nebo plný invalidní důchod, nebo v případě, stane-li se zaměstnanec plně invalidním podle zákona o důchodovém pojištění, nebo v případě smrti (dále jen „soukromé životní pojištění“), na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem jako pojistníkem a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, za podmínky, že ve smlouvě byla sjednána výplata pojistného plnění až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení věku 60 let, maximálně však do výše 12000Kč ročně od téhož zaměstnavatele. Toto platí v případech, kdy má právo na

⁹ Zákon č. 582/1992 Sb., §4 odst. 1, písm. l)

plnění z těchto pojistných smluv pojištěný zaměstnanec, a je-li pojistnou událostí smrt pojištěného, osoby určené podle § 817 občanského zákoníku, kromě zaměstnavatele, který hradil pojistné¹⁰.

Zde zákon upravuje skutečnost, kdy zaměstnavatel přispívá svým zaměstnancům na důchodové pojištění. Zaměstnavatelem zaplacené pojistné je pro zaměstnance příjmem, který za uvedených podmínek nepodléhá zdanění. Jsou-li tedy splněny podmínky (druh pojištění, min. doba placení pojistného, min. věk pro výplatu důchodu), nepodléhá tento příjem zdanění, max. ale do výše 12 000 Kč ročně.

3.4.3 Základ daně

Plnění ze soukromého životního pojištění nebo jiný příjem z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, se považuje za základ daně po snížení o zaplacené pojistné. V případě jiného příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, se za základ daně považuje tento příjem snížený o zaplacené pojistné ke dni výplaty, a to až do výše tohoto příjmu. Plyne-li jiný příjem z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy opakovaně v průběhu trvání pojistné smlouvy, nelze tento příjem snižovat o dříve uplatněné zaplacené pojistné. U plnění ve formě dohodnutého důchodu (penze) se považuje za základ daně plnění z pojištění snížené o zaplacené pojistné, rovnoměrně rozdělené na období pobírání důchodu. Není-li období pobírání důchodu vymezeno, stanoví se jako střední délka života účastníka podle úmrtnosti z tabulek Českého statistického úřadu v době, kdy důchod začne poprvé pobírat. Plnění ze soukromého životního pojištění se pro zjištění základu daně nesnižuje o zaplacené pojistné, které bylo dříve uplatněno v souvislosti s jiným příjmem z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy. Odbytné se pro zjištění základu daně nesnižuje o příspěvky zaplacené zaměstnavatelem za zaměstnance po 1. lednu 2001 a dále o zaplacené pojistné,

¹⁰ Zákon č. 582/1992 Sb., §6 odst. 9, písm. w)

*kteře bylo dřívě uplatněno v souvislosti s jiným příjmem z pojištění osob, kteřý není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy*¹¹.

Tento odstavec v zákonu o dani z příjmu upravuje, co je předmětem daně v případě důchodového pojištění, popř. soukromého životního pojištění. Výhodou tohoto pojištění oproti např. termínovanému vkladu je, že zatímco u termínového vkladu jsou výnosy zdaněny vždy k datu, kdy jsou připisovány, zdanění výnosů z podílů na zisku v rámci pojištění jsou zdaněny až ke konci pojištění, popř. rozprostřeny na dobu výplaty důchodu. Tato koncepce je pochopitelně z pohledu pojištěného výhodnější, neboť dochází k větší akumulaci peněžních prostředků.

S § 8 souvisí §36, kteřý upravuje zvláštní sazbu daně.

3.4.4 Sazba daně

*Zvláštní sazba daně z příjmů plynoucích ze zdrojů na území České republiky pro poplatníky uvedené v § 2 a 17, pokud není v odstavci 1 stanoveno jinak, činí 15 %, a to z dávek penzijního připojištění se státním příspěvkem snížených podle § 8 odst. 7 a z plnění ze soukromého životního pojištění nebo jiného příjmu z pojištění osob, kteřý není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, sníženého podle § 8 odst. 8, s výjimkou uvedenou v písmenu d)*¹².

Na konci pojištění jsou tedy zdaněny výnosy, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, tedy rozdíl celkové částky ke konci pojištění a zaplaceného pojistného, a to sazbou 15%.

Dále tento paragraf upravuje postup při zániku pojištění formou odbytného.

Zvláštní sazba daně z příjmů plynoucích ze zdrojů na území České republiky pro poplatníky uvedené v § 2 a 17, pokud není v odstavci 1 stanoveno jinak, činí 25 %

¹¹ Zákon č. 582/1992 Sb., §8 odst.7

¹² Zákon č. 582/1992 Sb., §36 odst.2, písm. c) bod 2

z příjmu plynoucího fyzické osobě při zániku smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem a smlouvy na soukromé životní pojištění ve formě odbytného, sníženého podle § 8 odst. 7 a 8¹³.

Z tohoto ustanovení plyne fakt, že rozdíl celkové částky na účtu pojištěného a jím zaplaceného pojistného (tedy výnosy z hospodaření pojišťovny) je zdaněn sazbou 25%.

3.4.5 Nezdánitelná část základu daně

Od základu daně za zdaňovací období lze odečíst poplatníkem zaplacené běžné pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, za předpokladu, že výplata pojistného plnění důchodu nebo jednorázového plnění je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let, a u pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití, navíc za předpokladu, že splňuje podmínku minimální pojistné částky. Minimální pojistná částka se stanoví pro tyto pojistné smlouvy s pojistnou dobou do 5 do 15 let včetně na 40 000 Kč a pro pojistné smlouvy s pojistnou dobou nad 15 let na 70 000 Kč. U důchodového pojištění se za minimální pojistnou částku považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. Jednorázově zaplacené pojistné se poměrně rozpočítá na zdaňovací období podle délky trvání pojištění s přesností na dny. Maximální částka, kterou lze podle tohoto odstavce odečíst za zdaňovací období činí v úhmu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami. Při nedodržení těchto podmínek z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém

¹³ Zákon č. 582/1992 Sb., §36 odst.2, písm. d)

k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snížen¹⁴.

Shrneme-li nejpodstatnější aspekty zákona o dani z příjmu, nezdaňuje se zaplacené pojistné na důchodové pojištění do výše příspěvku 12 000 Kč ročně za podmínky, že minimální doba placení pojistného je 5 let a minimální věk pro výplatu důchodu je stanoven na 60 let. Je logické, že výše efektivní daňové úlevy je závislá na marginální sazbě daně. Novela z roku 2004 zavedla minimální pojistné částky u smluv s pevně sjednanou částkou pro dožití. Účinnost tato novela nabývá k 1.5. 2004. Smlouvy, nesplňující tyto, zákonem stanovené, požadavky, nebudou rušeny, ale vyskytuje se zde problém v podobě absence možnosti odečíst zaplacené pojistné od základu daně. Daňové potvrzení na smlouvu, která nesplňuje podmínky minimální pojistné částky, pojišťovna vydá a pojistník si bude moci odečíst od základu daně pouze část zaplaceného pojistného za období před platností této novely, tedy za období leden až duben. Vzhledem k tomu, že nebyl přijat jednotný postoj k této problematice, je rovněž možné, že pojištěný tak učinit nebude moci. Samozřejmě se zde naskýtá možnost pojistnou smlouvu upravit tak, aby splňovala všechny, zákonem požadované, náležitosti.

Výši roční úspory v případě pojistného hrazeného poplatníkem ukazuje následující tabulka, která uvádí kolik poplatník dostane zpět na daních vzhledem k hrubé mzdě při různém měsíčním pojistném.

¹⁴ Zákon 582/1992 Sb., §15 odst. 13

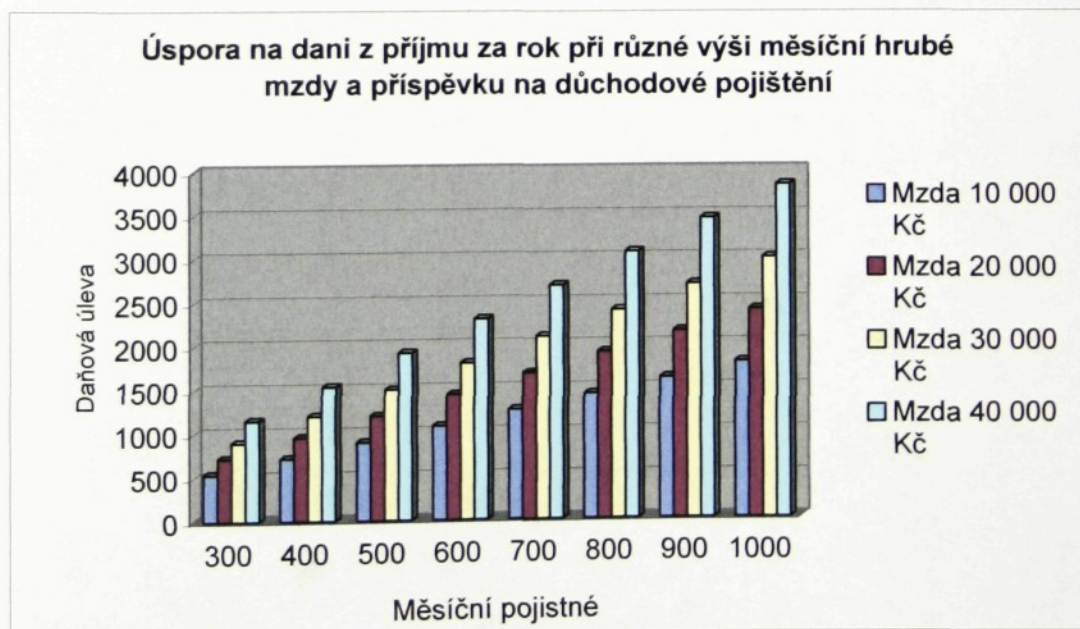
Tab. č. 1) Roční úspora na dani

Hrubý měsíční příjem v Kč	Roční úspora na dani při měsíční částce Kč:							
	300,-	400,-	500,-	600,-	700,-	800,-	900,-	1000,-
8 000	540	720	900	1 080	1 260	1 440	1 620	1 800
10 000	540	720	900	1 080	1 260	1 440	1 620	1 800
15 000	720	960	1200	1440	1680	1920	2160	2400
20 000	720	960	1200	1440	1680	1920	2160	2400
25 000	900	1200	1500	1800	2100	2400	2700	3000
30 000	900	1200	1500	1800	2100	2400	2700	3000
35 000	900	1200	1500	1800	2100	2400	2700	3000
40 000	1152	1536	1920	2304	2688	3072	3456	3840

Zdroj: fincentrum.idnes.cz

Výpočet je proveden pro daňového poplatníka, který neuplatňuje odpočty na děti, případně na manželku.

Graf č. 2) Úspora na dani z příjmu

Zdroj: fincentrum.idnes.cz

Z výše uvedeného grafického znázornění vyplývá skutečnost, že čím vyšší je hrubá mzda, tím vyšší je daňová úspora a čím vyšší je měsíční pojistné, tím je rovněž vyšší úspora na dani.

3.4.6 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu

Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu je pojistné, které hradí zaměstnavatel pojišťovně za zaměstnance na soukromé životní pojištění na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem jako pojistníkem a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, maximálně však v úhmu za jednoho zaměstnance do výše 8 000 Kč za zdaňovací období nebo jeho část za podmínky, že ve smlouvě byla sjednána výplata pojistného plnění až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení věku 60 let¹⁵.

Tento odstavec určuje podmínky, za kterých je zaplacené pojistné pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem.

3.4.7 Zdravotní pojištění

Do vyměřovacího základu zaměstnance se dále zahrnují tyto příjmy zúčtované mu zaměstnavatelem v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění: s výjimkou pojistného zaplaceného zaměstnavatelem za zaměstnance na jeho úrazové pojištění, zdravotní pojištění, penzijní připojištění se státním příspěvkem, a na jeho pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo důchodové pojištění¹⁶.

¹⁵ Zákon č. 582/1992 Sb., §24, odst. 2, písm. zo)

¹⁶ Zákon č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, § 3 odst. 2, písm. c, bod 6

3.4.8 Sociální pojištění

Do vyměřovacího základu zaměstnance se dále zahrnují tyto příjmy zúčtované zaměstnanci organizací nebo malou organizací v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá jeho účast na nemocenském pojištění: s výjimkou pojistného zaplaceného zaměstnavatelem za zaměstnance na jeho úrazové pojištění, zdravotní pojištění, penzijní připojištění se státním příspěvkem a na jeho pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo důchodové pojištění¹⁷.

Z formulací z dvou výše uvedených zákonů plyne skutečnost, že zaplacené pojistné na důchodové pojištění, popř. penzijní připojištění se nezapočítává do vyměřovacího základu pro sociální a zdravotní pojištění. Zaměstnanec v tomto případě neodvádí ze zaplaceného pojistného, popř. příspěvku 4,5% na zdravotním a 8% na sociálním pojištění. Zaměstnavatel rovněž ze zaplaceného pojistného, popř. příspěvku neodvádí 9% na zdravotním a 26% na sociálním pojištění.

Tab. č. 2) Úspora na sociálním a zdravotním pojištění

	<i>Sociální pojištění</i>	<i>Zdravotní pojištění</i>	celkem
<i>placené zaměstnancem</i>	8%	4,50%	12,50%
<i>placené zaměstnavatelem</i>	26%	9%	35%
celkem	34%	13,50%	47,50%

Zdroj: výpočty autora

Vzhledem k uvedeným skutečnostem lze říci, že celková úspora na sociálním a zdravotním pojištění činí 47,5% ze zaplaceného pojistného.

¹⁷ Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, § 5 odst. 2, písm. c, bod 6

3.5 Nabídka důchodového pojištění vybraných komerčních pojišťoven

3.5.1 Kooperativa, pojišťovna

Důchodové pojištění

Toto pojištění zajišťuje pravidelnou výplatu důchodu po celou dobu života pojištěného od předem sjednaného věku. Tento věk může být stanoven mezi 50 a 65 lety věku pojištěného. První důchod je vyplácen v den výročí počátku pojištění v roce dosažení sjednaného věku.

K důchodovému pojištění je možné sjednat důchod pro pozůstalé, který je vyplácen pozůstalým od prvního dne měsíce následujícího po smrti pojištěné osoby po dobu 10 let. Zemře-li pojištěná osoba před věkem sjednaným pro výplatu důchodu, vyplácí pojišťovna důchod pro pozůstalé ve dvojnásobné výši.

Důchodové pojištění s garantovanou dobou výplaty

K důchodovému pojištění lze sjednat garantovanou dobu výplaty, jedná se pak o důchodové pojištění s garantovanou dobou výplaty. Od běžného důchodového pojištění se liší tím, že zahrnuje výplatu důchodu po dobu života pojištěného, nejméně však po zvolenou garantovanou dobu, konkrétně v tomto případě po dobu 5, 10, 15 nebo 20 let. Znamená to, že v případě smrti pojištěného pobírá důchod po garantovanou dobu oprávněná osoba. Důchod je vyplácen jako v předešlém případě od sjednaného věku (50-65let). Výplata důchodu končí smrtí pojištěné osoby, nejdříve však uplynutím garantované doby, sjednané ve smlouvě.

V případě smrti pojištěného v době před vznikem nároku na důchod vyplatí pojišťovna oprávněné osobě plnění ve výši zaplaceného pojistného. Před splatností důchodu se může pojištěný rozhodnout, zda místo pravidelné měsíční, popř. pololetní nebo roční výplaty důchodu dá přednost výplatě všech naspořených prostředků najednou, tedy formou jednorázového vyrovnání. K důchodovému pojištění lze sjednat úrazové připojištění a připojištění invalidního

důchodu. Dále pojišťovna umožňuje uhradit pojistné jednorázově na začátku pojištění¹⁸.

3.5.2 Česká pojišťovna

Česká pojišťovna nabízí důchodový program Záruka. Jedná se o důchodový program, který klientům nabízí z jednorázově zaplacené částky okamžitou výplatu základního důchodu v pravidelných splátkách. K vyplaceným důchodům se připisují podíly na výnosech z prostředků, jejichž zdrojem jsou rezervy pojistného. Důchodové pojištění České pojišťovny zabezpečuje výplatu základního důchodu. Pojištěný si může zvolit, jakým způsobem mu bude penze vyplácena. U tohoto důchodového programu lze sjednat buď doživotní výplatu důchodu ve stanovených periodách (měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně) nebo výplatu důchodu po sjednanou dobu.

U tohoto důchodového pojištění nabízí Česká pojišťovna pojištění pro případ smrti. Výplaty důchodu jsou totožné jako u celoživotního důchodového programu. U důchodu pro pozůstalé nabízí pojišťovna výplatu důchodu po dobu 10 let nebo jednorázové vyrovnání¹⁹.

3.5.3 Nationale Nederlanden, životní pojišťovna

Kapitálově důchodové pojištění

Ve své základní podobě kryje pouze riziko dožití. Po uplynutí pojistné doby vyplatí pojišťovna pojistné plnění buď jednorázově nebo formou pravidelného důchodu. V případě úmrtí pojištěného během trvání pojištění je oprávněné osobě vyplaceno zaplacené pojistné navýšené o podíly na zisku společnosti. Konec pojištění musí být stanoven v rozmezí mezi 50 a 70 lety pojištěného.

¹⁸ Interní materiály pojišťovny Kooperativa a.s., www.koop.cz

¹⁹ Interní materiály České pojišťovny a.s., www.cpoj.cz

Pojistné lze uhradit jednorázově nebo pravidelně v měsíčních, čtvrtletních, pololetních nebo ročních splátkách. Při jiném než měsíčním cyklu placení je poskytována sleva na pojistném. Tuto slevu ale zpravidla poskytuje většina pojišťoven.

Lze sjednat různá připojištění:

- pro případ smrti,
- pro případ smrti následkem úrazu,
- pro případ smrti následkem úrazu a trvalých následků úrazu
- pro případ plného invalidního důchodu následkem úrazu,
- pro případ hospitalizace,
- pro případ hospitalizace následkem úrazu,
- pro případ pracovní neschopnosti následkem úrazu,
- zproštění od placení pojistného (v případě přiznání plného invalidního důchodu).

Připojištěním pro případ smrti se tak toto kapitálově důchodové pojištění stává de facto smíšeným životním pojištěním²⁰.

²⁰ www.ing.cz

4. Penzijní připojištění se státním příspěvkem

V této kapitole se zamyslím nad institutem penzijního připojištění se státním příspěvkem, jeho vývojem a smyslem v návaznosti na důchodový systém.

4.1 Penzijní připojištění jako součást důchodového systému

Penzijní připojištění se státním příspěvkem bylo v České republice uzákoněno v roce 1994. Upravuje ho zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Penzijní připojištění se státním příspěvkem představuje zabezpečení nad rámec důchodového pojištění, které je součástí prvního pilíře důchodového systému. Je obecně známo, že moderní doba přináší prodlužování délky života. Co to znamená pro důchodový systém? Stále více lidí v důchodovém věku, o které se stát musí postarat. Otázkou zůstává, zda je stát schopen zabezpečit důstojnou životní úroveň jak pro současné důchodce, tak důstojnou životní úroveň pro dnešní aktivní obyvatelstvo. Lze se domnívat, že tomu tak není. Důsledkem zvýšeného počtu obyvatelstva v důchodovém věku jsou důchodové reformy, jejichž otázkou je aktuální v celé Evropě. Jejich cílem je bezesporu vyřešit deficit na důchodovém účtu. Stále více lidí si uvědomuje skutečnost, že především oni sami se musí zabezpečit a tím si zajistit potřebnou životní úroveň v důchodovém věku. Jednou z forem zabezpečení je právě penzijní připojištění se státním příspěvkem.

Penzijní fondy se snaží vyřešit své současné a budoucí postavení v rámci důchodového systému. V současné době působí na rozhraní druhého a třetího pilíře. Je snahou penzijních fondů podporovat urychlení důchodové reformy a stát se součástí druhého pilíře, v jehož rámci by byly propojeny se systémem důchodového pojištění. Penzijních fondy mají v současnosti 2,6mil. klientů, což je značná část aktivního obyvatelstva.

Už v roce 1994, ve kterém byl přijat zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem nebylo jasné, jakou úlohu bude plnit penzijní připojištění v důchodovém systému a nebyla jasná konečná podoba důchodové reformy. Stát

podpořil penzijní připojištění státním příspěvkem, na druhou stranu nepřebíral za činnost penzijních fondů záruku. Rychle vzniklo poměrně velké množství penzijních fondů, které prostřednictvím masových reklamních kampaní začaly získávat klienty. Krátkozraká strategie penzijních fondů vedla zprostředkovatele k opakovanému "přetahování" klientů od jednoho penzijního fondu ke druhému a k inkasování opakovaných vysokých provizí. Tato skutečnost se pochopitelně promítla do nákladů penzijních fondů.

4.2 Penzijní fond

Penzijní fond je akciovou společností se sídlem na území České republiky, která provozuje penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona č.42/1994 Sb. o penzijním připojištění. Je zákonem stanovena minimální výše základního kapitálu ve výši 50 000 000 Kč. Základní kapitál musí být tvořen výhradně peněžitými vklady, které musí být splaceny před podáním žádosti o povolení činnosti, které je potřeba ke vzniku a činnosti penzijního fondu. O udělení povolení rozhoduje na základě písemné žádosti zakladatelů penzijního fondu Ministerstvo financí po dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Komisí pro cenné papíry. Po roce 1994 působilo v rámci ČR až 44 fondů. K 29.4.2004 jich aktivně nabízí své služby dvanáct. Jsou jimi následující penzijní fondy:

- Allianz penzijní fond, a.s.
- CREDIT SUISSE LIFE & PENSIONS PENZIJNÍ FOND A.S.
- ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.
- ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.
- Generali penzijní fond a.s.
- Hornický penzijní fond Ostrava, a.s.
- ING Penzijní fond, a.s.
- Penzijní fond České pojišťovny a.s.
- Penzijní fond České spořitelny, a.s.
- Penzijní fond Komerční banky a.s.
- Nový ČP penzijní fond, a.s.
- Zemský penzijní fond, a. s.

4.2.1 Penzijní plán

Každý penzijní fond musí mít penzijní plán, který patří k základním dokumentům, který musí podle zákona penzijní fond přiložit k žádosti o povolení ke své činnosti. Penzijní plán specifikuje a stanovuje zásady, kterými se řídí činnost penzijního fondu. Penzijní plán je součástí smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem a specifikuje:

- druhy penzí a ostatních dávek penzijního připojištění,
- podmínky vzniku nároku na dávky penzijního připojištění,
- způsob výpočtu dávek,
- důvody pro vypovězení penzijního připojištění,
- výši příspěvků,
- způsob placení příspěvků,
- postup při neplacení a opožděném nebo nesprávném placení příspěvků,
- podmínky upravující převzetí peněžních prostředků z jiného penzijního fondu,
- zásady upravující podíly účastníků na výnosech hospodaření penzijního fondu²¹.

Penzijní plán je sestaven jako příspěvkově definovaný. U takto definovaného penzijního plánu je výše penze závislá na výši zaplacených příspěvků, výši podílu účastníka na výnosech hospodaření penzijního fondu a rovněž věku, od kterého je vyplácena sjednaná penze.

4.2.2 Statut penzijního fondu

Statut musí podle zákona o penzijním připojištění obsahovat:

- rozsah činnosti penzijního fondu,
- zaměření a cíle investiční politiky,

²¹ Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem, §11

- zásady hospodaření,
- způsob použití zisku (je dán zákonem – max. o 10% rozhoduje valná hromada, min. 5% jde povinně do rezervního fondu),
- obchodní jméno a sídlo depozitáře,
- způsob zveřejňování zpráv o hospodaření s majetkem penzijního fondu²².

4.2.3 Nároky z penzijního připojištění

Penzijní fondy poskytují z penzijního připojištění tyto dávky:

1) *Penze*

Jedná se o doživotní pravidelnou výplatu peněžní částky, popř. výplatu peněžní částky po dobu stanovenou penzijním plánem. Penzijní fondy mohou nabízet až čtyři základní druhy penzí. Jedná se o starobní, výsluhovou, pozůstalostní a invalidní penzi.

Starobní penze

Starobní penze je povinnou součástí penzijního připojištění. Pro její výplatu musí účastník splnit určitá kritéria. Doba placení příspěvku musí činit minimálně 5 let a účastník musí dosáhnout věku 60 let (u dříve platných podmínek bylo podmínkou spořit pouze jeden rok a dosáhnout věku 50 let).

Invalidní penze

Na invalidní penzi má účastník nárok, pokud ji sjednal ve smlouvě a byl mu přiznán plný invalidní důchod z důchodového pojištění a spořil po dobu alespoň tři let.

²² Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem, §10

Výsluhová penze

Nárok na výsluhovou penzi vzniká účastníkovi penzijního připojištění se státním příspěvkem po 15 letech spoření. Existuje zde tedy poměrně výhodná možnost vybrat peníze velmi brzy před dosažením 60 let věku. Na výsluhovou penzi může směřovat maximálně 50% úložek účastníka (zbývající polovina musí být určena na starobní penzi).

Pozůstalostní penze

Pozůstalostní penzi získají v případě úmrtí účastníka penzijního připojištění oprávněné osoby, pokud tento účastník spořil alespoň tři roky nebo byl příjemcem starobní či invalidní penze. Pozůstalostní penze se sjednává pouze na dobu určitou. Je to také jediný druh penze, u kterého nemůže účastník žádat o jednorázové vyrovnání.

2) Jednorázové vyrovnání

Jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi místo penze. Jednorázové vyrovnání je vypláceno včetně státních příspěvků i podílů na zisku.

3) Odbytné

Odbytným se rozumí úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na zisku na výnosech hospodaření penzijního fondu. Účastníkovi není vyplácen státní příspěvek. Ten musí penzijní fond vrátit Ministerstvu financí.

4.3 Novela zákona o penzijním připojištění z roku 1999

Tato novela zákona č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění, která byla přijata v srpnu roku 1999, přispěla k udržení systému penzijního připojištění na úrovni, která mu zaručuje životaschopnost, popř. další rozvoj. Na základě této novely změnily penzijní fondy své penzijní plány. Pro smlouvy, které byly sjednány před schválením nových penzijních plánů, platí všechny podmínky, za kterých byly tyto smlouvy uzavřeny.

Mezi nejvýznamnější změny, které novela přinesla, patří následující skutečnosti:

- Tato novela prodloužila minimální pojištěnou dobu pro starobní penzi na 60 měsíců a odsunula výplatu peněz až po dosažení věku 60 let. Důvodem jistě byla velká fluktuace klientů, kteří podle starých podmínek využívali výhod penzijního připojištění a opakovaně uzavírali další smlouvy. Podle starých podmínek byla minimální doba pojištění stanovena na 12 měsíců a doba výplaty důchodu byla možná už v 50 letech. Vzhledem k tomu, že příspěvek byl v prvních letech vyšší, bylo výhodné opakovaně uzavírat nové smlouvy na jeden rok a opakovaně inkasovat poměrně vysoce zhodnocené prostředky.
- Obsahem novely byl i další významný aspekt. Jedná se o daňové zvýhodnění. Daňové zvýhodnění se týká nejen jednotlivých účastníků, ale předmětem novely bylo schválení daňových úlev rovněž pro zaměstnavatele. V praxi to znamená, že zaměstnavatel, který přispívá svým zaměstnancům na penzijní připojištění, může příspěvek do určité výše uplatnit jako nákladově uznatelnou položku (daňovým výhodám penzijního připojištění se bude věnovat v samostatná kapitola v další části této diplomové práce).
- Obsahem novely byly i změny, které se týkají výše státního příspěvku (viz. kapitola 4.5).

Novela zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem umožnila penzijním fondům získat nové klienty prostřednictvím zaměstnavatelů. Na přelomu let 2000/01 připravovala sociální demokracie důchodovou reformu, ve které prosazovala zřízení zaměstnavatelských fondů. Příspěvky těchto fondů měly být tvořeny jak ze strany zaměstnavatelů, tak ze strany zaměstnanců. Takto vybudované fondy měly tvořit druhý pilíř důchodového systému, měly být tedy přímo návazné, popř. propojené se systémem důchodového pojištění. Vzhledem

k tomu, že sociální demokracie usilovala o tento způsob důchodového zabezpečení, je paradoxní, že novela zákona o penzijním připojištění prakticky znamenala pro již existující penzijní fondy poměrně velký trumf. Penzijní fondy začaly získávat klienty ne po jednom, ale prostřednictvím svých dealerů, kteří se orientovali na podniky, po stovkách. Dnes zaměstnavatelé přispívají na penzijní připojištění se státním příspěvkem více než 600 tisícům zaměstnanců a není důvod se domnívat, že by měli zájem o vytváření vlastních zaměstnavatelských fondů, jejichž činnost je jistě spojena s náklady, riziky a problémy najít odpovídající zaměstnance fondu.

4.4 Novela zákona o penzijním připojištění z roku 2004

Za dříve platných podmínek pro přiznání starobní penze platila pravidla, která upravovala skutečnost, že účastník musel dosáhnout věku 60 let nebo mu vznikl nárok na starobní důchod z důchodového pojištění. Novelizovaný zákon o penzijním připojištění již neobsahuje jako podmínku pro výplatu dávek podmínku vzniku nároku na starobní důchod z důchodového pojištění. Podmínkou pro výplatu starobní penze je tedy věk účastníka, min. 60 let. Minimální doba placení příspěvku zůstává nezměněna, tedy 60 měsíců.

4.5 Státní příspěvky

Výše státního příspěvku je závislá na výši pravidelné úložky hrazené účastníkem na své penzijní připojištění.

Tab. č. 3) Výše státního příspěvku

Výše měsíční úložky	Podle nových podmínek	podle starých podmínek (od 3. roku)
100 - 199 Kč	50 Kč + 40% z částky nad 100 Kč	40 Kč + 32% z částky nad 100 Kč
200 - 299 Kč	90 Kč + 30% z částky nad 200 Kč	72 Kč + 24% z částky nad 200 Kč
300 - 399 Kč	120 Kč + 20% z částky nad 300 Kč	96 Kč + 16% z částky nad 300 Kč
400 - 499 Kč	140 Kč + 10% z částky nad 400 Kč	112 Kč + 8% z částky nad 400 Kč
500 Kč a více	150 Kč	120 Kč

Zdroj: fincentrum.idnes.cz

Z tabulky je patrné, že maximální příspěvek je 150 Kč při měsíční úložce ve výši 500 Kč. V případě většího příspěvku účastníka stát poskytuje pouze tuto maximální hranici státního příspěvku. V původní verzi zákona o penzijním připojištění, tedy před novelou v roce 1999, byla výše příspěvku vyšší pouze v prvním a druhém roce pojištění. Novela zákona zrušila toto omezení a zvýšila státní příspěvek, který je vyplácen účastníkovi po celou dobu pojištění.

4.6 Daňové výhody penzijního připojištění

4.6.1 Příjmy osvobozené od daně

Od daně jsou, kromě příjmů uvedených v §4, dále osvobozeny příspěvky zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázány na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, maximálně však do výše 5 % vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti²³.

Tento odstavec zákona upravuje skutečnost, kdy zaměstnavatel přispívá zaměstnanci na penzijní připojištění. Pro zaměstnance je zaměstnavatelem zaplacený příspěvek na jeho penzijní připojištění příjmem, který za daných

²³ Zákon č. 582/1992 Sb., §6 odst. 9, písm. u)

podmínek nepodléhá zdanění. Je-li tedy výše příspěvku zaměstnavatele do 5 % vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, není příjem zdaněn.

4.6.2 Základ daně

Dávka penzijního připojištění se státním příspěvkem se považuje za základ daně po snížení o zaplacené příspěvky a o státní příspěvky na penzijní připojištění. Jde-li o penzi, rozloží se tyto příspěvky rovnoměrně na vymezené období pobírání penze. Není-li období pobírání penze vymezeno, stanoví se jako střední délka života účastníka podle úmrtnostních tabulek Českého statistického úřadu v době, kdy penzi začne poprvé pobírat. Jednorázové vyrovnání nebo odbytné se pro zjištění základu daně nesnižuje o příspěvky zaplacené penzijnímu fondu zaměstnavatelem za zaměstnance po 1. lednu 2000²⁴.

Tento odstavec zákona o dani z příjmu upravuje, co tvoří základ daně v případě penzijního připojištění se státním příspěvkem. Rozdíl mezi celkovou naspořenou částkou a zaplacenými příspěvky za celou dobu trvání penzijního připojištění tvoří tedy základ daně. Stejně jako v případě důchodového pojištění je zde oproti termínovanému vkladu výhodou zdanění až ke konci trvání penzijního připojištění, popř. je zdanění rozprostřeno na dobu výplaty penze.

S §8 souvisí §36, který upravuje zvláštní sazbu daně, dále tento paragraf upravuje postup při zániku pojištění formou odbytného - viz. kapitola 3.4.4.

4.6.3 Nezdánitelná část základu daně

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst platbu příspěvků poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním

²⁴ Zákon č. 582/1992 Sb., §8 odst. 6

fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhmu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč²⁵.

Prakticky to znamená, že účastník si může odečíst od základu daně platbu příspěvku na penzijní připojištění přesahující měsíční příspěvek 500 Kč.

Možnosti úspory na dani uvádím v následující tabulce:

Tab. č. 4) Úspora na dani z příjmu

Měsíční hrubá mzda	Úspora na dani z příjmu za dobu připojištění			
	při měsíčním příspěvku 1000 Kč		při měsíčním příspěvku 1500 Kč	
	5 let	15 let	5 let	15 let
10 000 Kč	4 500 Kč	13 500 Kč	9 000 Kč	27 000 Kč
12 000 Kč	4 500 Kč	13 500 Kč	9 000 Kč	27 000 Kč
15 000 Kč	6 000 Kč	18 000 Kč	12 000 Kč	36 000 Kč
20 000 Kč	6 000 Kč	18 000 Kč	12 000Kč	36 000 Kč
25 000 Kč	7 500 Kč	22 500 Kč	15 000 Kč	45 000 Kč
30 000 Kč	7 500 Kč	22 500 Kč	15 000 Kč	45 000 Kč

Zdroj: výpočty autora

Konstrukce výpočtu:

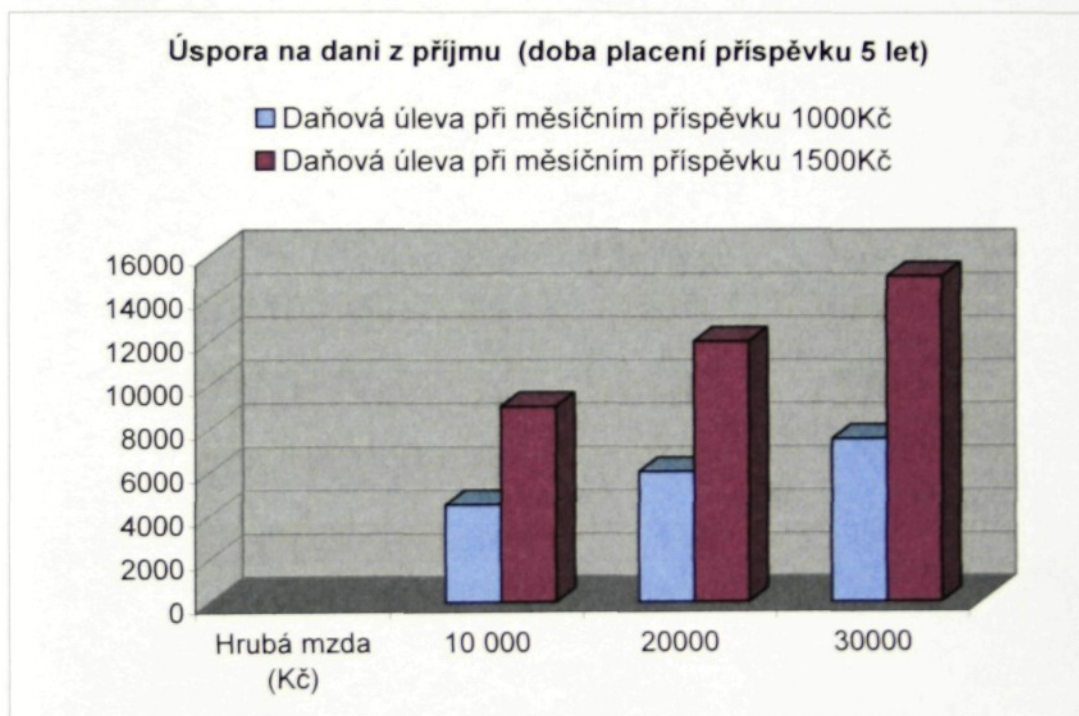
Měsíční příspěvek ve výši 1 000 Kč znamená možnost odečíst si od základu daně měsíčně 500 Kč, za rok tedy 6 000 Kč. Při měsíční hrubé mzdě ve výši 10 000Kč činí daňová sazba 15%, dále jsou výpočty prováděny za předpokladu sazby daně 15% pro měsíční hrubou mzdu 12 000Kč, 20% pro 15 000Kč a 20 000Kč, 25% pro hrubou mzdu 25 000Kč a 300 00Kč.

²⁵ Zákon č. 582/1992 Sb., §15 odst. 12

Měsíční příspěvek ve výši 1 500 Kč znamená možnost odečíst si od základu daně měsíčně částku ve výši 1 000Kč, za rok tedy 12 000Kč, což je podle zákona o dani z příjmu maximální částka, kterou účastník penzijního připojištění může odečíst od základu daně.

Následující grafické znázornění ukazuje výši daňové úspory při placení příspěvku po dobu pěti let. Lze zde pozorovat logickou závislost mezi velikostí daňové úlevy a sazbou daně z příjmu fyzických osob.

Graf č. 3) Úspora na dani z příjmu

Zdroj: výpočty autora

4.6.4 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu

Výdaji (náklady) vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmu jsou příspěvky zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázány na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, maximálně však do

výše 3 % úhmu vyměřovacích základů zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za zdaňovací období nebo jeho část²⁶.

V případě, že zaměstnavatel přispívá svým zaměstnancům na penzijní připojištění, může si od daňového základu za zákonem stanovených podmínek odečíst tyto příspěvky, avšak max. do výše 3% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Je tedy zřejmé, že výše výdajů (nákladů) vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmu v případě penzijního připojištění je závislá na výši hrubých mezd jednotlivých zaměstnanců.

4.6.5 Sociální a zdravotní pojištění

Zaplacené příspěvky na penzijní připojištění se stejně jako v případě důchodového pojištění nezapočítávají do vyměřovacího základu pro sociální a zdravotní pojištění.

4.7 Investování penzijních fondů

Věková struktura účastníků penzijního připojištění je poměrně nepříznivá. 30% účastníků je ve věku 50 až 59 let, klienti starší než 60 let tvoří asi 17,5% všech účastníků. Mladých lidí do 30 let se penzijního připojištění účastní přibližně 11,4%²⁷. Průměrný věk účastníků penzijního připojištění je 45 let²⁸. Z tohoto důvodu nemohou penzijní fondy využít všech, zákonem stanovených, možností investování. Velké procento klientů ve věku 50 až 59 let omezuje investování penzijního fondu do dlouhodobých instrumentů. Fondy musí držet značnou část aktiv v krátkodobých, popř. střednědobých finančních instrumentech, aby dle potřeby byly schopny vyplatit klienty, kteří dosáhli věku 60 let, popř. sjednaného

²⁶ Zákon č. 582/1992 Sb., §24 odst. 2, písm. zj)

²⁷ časopis Ekonom č.43/2003. Bojují o druhý pilíř, s. 39

²⁸ časopis Ekonom č.43/2003. Bojují o druhý pilíř, s. 39

věku. Dalším důvodem je fakt, že penzijní fondy musí být připraveny vyplatit i prostředky, které plynou ze smluv, které byly uzavřeny podle starých podmínek. Doba pojištění v těchto případech tedy nemusí činit dnešních požadovaných 5 let. Minimální doba pojištění v délce trvání 60 měsíců a výše uvedené aspekty by měly přispět k nárůstu zhodnocení vložených prostředků, bereme-li v úvahu podmínky pro investování penzijních fondů. Zhodnocení je jistě závislé i na ostatních aspektech finančního trhu.

Dalším důvodem je skutečnost, že fond nemůže účastníkům penzijního připojištění připsat záporný výnos. V případě existence této možnosti by penzijní fondy nedrželi většinu svých aktiv v dluhopisech, ale v rámci očekávání vyšších zisků by zvolili investice do rizikovějších aktiv (např. akcií).

Novela zákona rozšiřuje možnosti investičních strategií penzijních fondů. Na stejnou úroveň staví cenné papíry v ČR a v jakékoliv jiné zemi OECD. Penzijní fondy tak budou moci nakupovat na burze akcie i podnikové dluhopisy kótované nejen v tuzemsku, ale i v západní Evropě či USA. Je rovněž připuštěno investovat do otevřených podílových fondů²⁹.

Peněžní prostředky shromážděné penzijním fondem mohou být umístěny zejména do:

- *dluhopisů, jejichž emitentem je členský stát Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj nebo centrální banka tohoto státu, a dluhopisů, za které převzal záruku členský stát Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj,*
- *dluhopisů vydaných Evropskou investiční bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj nebo jinou mezinárodní finanční institucí, jejíž je Česká republika členem,*
- *podílových listů otevřených podílových fondů,*

²⁹ časopis Ekonom č. 43/2003. Spasí fondy budoucí důchodce?, s. 35

- *cenných papírů, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu země Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, který je povolen příslušným úřadem členského státu,*
- *movitých věcí představujících záruku bezpečného uložení peněžních prostředků, kromě cenných papírů,*
- *nemovitostí poskytujících záruku spolehlivého uložení peněžních prostředků a sloužících zcela nebo převážně k podnikání nebo bydlení³⁰.*

Dále jsou penzijní fondy vázány následujícími pravidly:

- *Hodnota cenných papírů vydaných jedním emitentem nesmí tvořit více než 10% majetku penzijního fondu. Toto omezení se nevztahuje na dluhopisy uvedené v § 33 odst. 2, písm. a) a b).*
- *Celková hodnota nemovitostí a movitých věcí nesmí tvořit víc než 10% majetku penzijního fondu.*
- *V majetku penzijního fondu nesmí být víc než 20% z celkové jmenovité hodnoty cenných papírů vydaných jedním emitentem. Toto omezení se nevztahuje na dluhopisy uvedené v § 33 odst. 2 písm. a) a b).*
- *Nejméně 70 % majetku penzijní fondu musí být umístěno nebo uloženo do aktiv znějících na měnu, ve které jsou vyjádřeny závazky penzijního fondu vůči účastníkům. Důvod spočívá v eliminaci kurzových ztrát v případě investování do zahraničních cenných papírů. Dalším důvodem může být podpora domácího kapitálového trhu.*
- *Nejvíce 70% majetku penzijního fondu může být umístěno podle §33 odst. 2 písm. c) až f).*
- *Nejvíce 5% majetku penzijního fondu může být umístěno jinak, než je uvedeno v § 33 odst. 2 písm. a) až f³¹).*

³⁰ Zákon č. 42/1994 Sb., §33 odst. 2

³¹ Zákon č. 42/1994 Sb., §34 odst. 1 - 4

4.8 Kritéria výběru penzijního fondu

Činnost penzijních fondů je poměrně značně omezena zákonem. Znamená to, že nabídka jednotlivých fondů se v základní podobě příliš neliší. V následující části jsou uvedena kritéria, dle kterých by zájemci o sjednání penzijního připojištění se státním příspěvkem při výběru penzijního fondu měli postupovat.

1. Akcionář fondu

Je vhodné vybrat fond, za kterým stojí silná a důvěryhodná domácí nebo zahraniční finanční instituce. Akcionář s takovými předpoklady se bude snažit fond spravovat co nejlépe. V případě důvěryhodného akcionáře je zde malá pravděpodobnost, že by pověřil pochybnou či nesolidní společností správou části aktiv penzijního fondu.

Tab. č. 5) Akcionáři penzijních fondů

	akcionář
Nový penzijní fond České poj. a.s.	Česká pojišťovna a.s., Proxy - Finance, a.s.
Allianz penzijní fond, a.s.	Allianz pojišťovna, a.s.
Credit Suisse Life & Pensions	Wintertur Leben AG, Švýcarsko, EBRD
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	Československá obchodní banka, a.s.
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	Československá obchodní banka, a.s.
Generali penzijní fond a.s.	Generali Holding Viena AG, Rakousko
Hornický penzijní fond Ostrava, a.s.	OKD, a.s., OKD, HBZS, a.s.
ING Penzijní fond, a.s.	ING Continental Europe Holdings B.V.
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	Česká pojišťovna a.s.
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	Česká spořitelna, a.s.
Penzijní fond Komerční banky a.s.	Komerční banka, a.s.
Zemský penzijní fond, a. s.	Mostecká uhelná společnost, a.s.

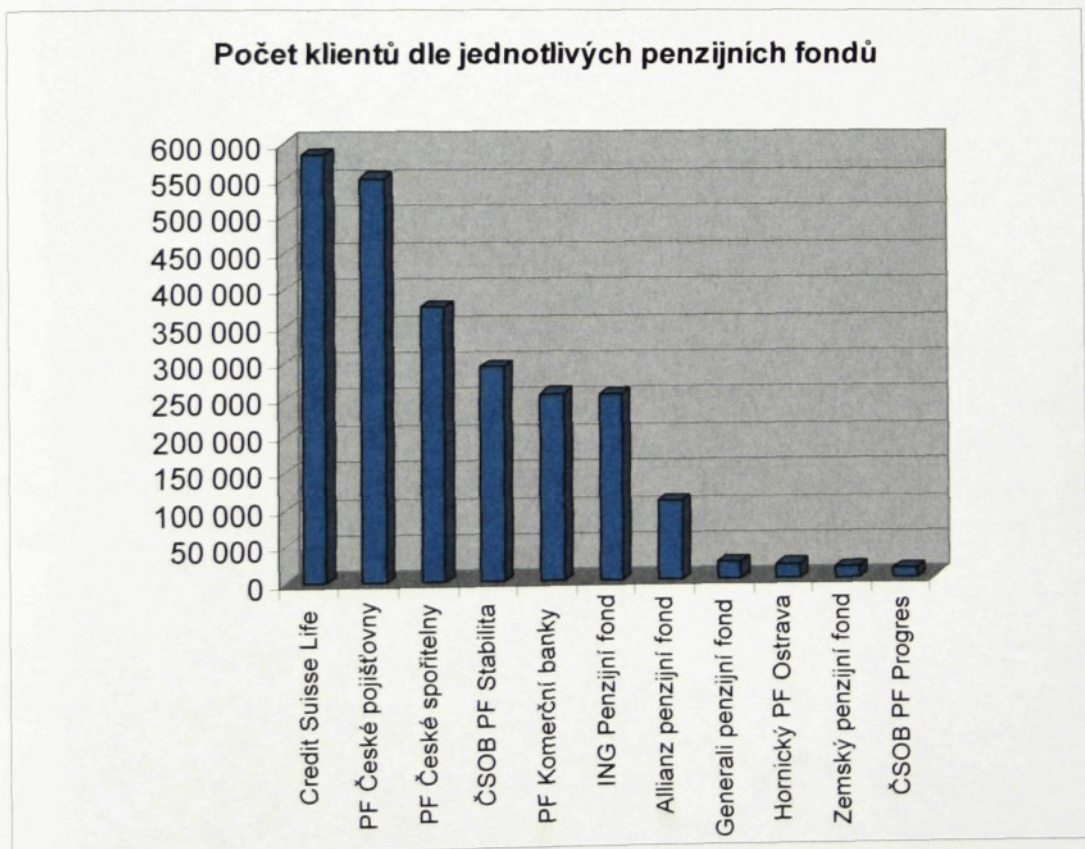
Zdroj: APF

2. Velikost fondu

Je pravděpodobné, že čím větší penzijní fond, tím lépe zvládne případné krizové situace, např. v podobě odchodu větší části klientů. Větší množství klientů umožňuje penzijnímu fondu rozsáhlejší možnosti v oblasti investování. Velký počet

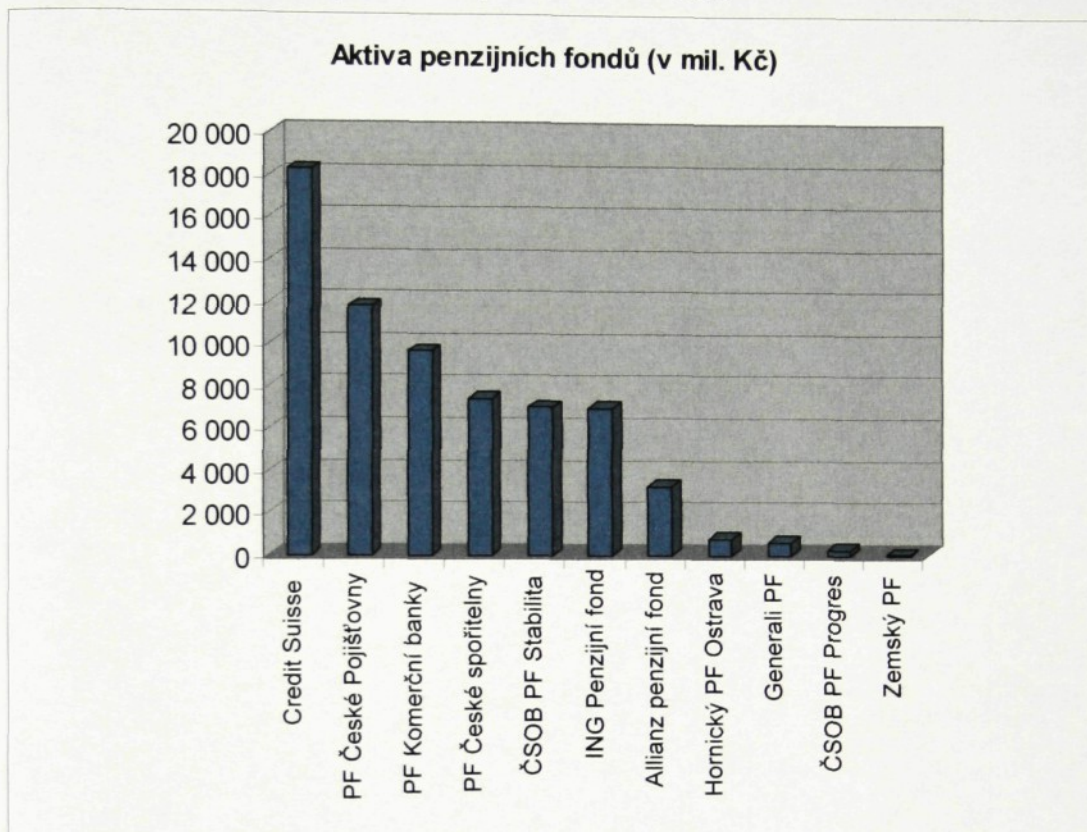
klientů vybraného penzijního fondu vyjadřuje jeho spolehlivost. Velké fondy rovněž mohou své klienty zvýhodňovat a vzhledem k jejich velkému počtu se snaží zatraktivnit penzijní připojištění daného fondu. S velikostí penzijního fondu souvisejí i úspory z rozsahu. Obecně se dá říci, že čím větší fond, tím větší úspory z rozsahu. Na druhou stranu je zde třeba uvést, že důležitým měřítkem může být poměr prostředků akcionářů a prostředků klientů penzijního fondu. Čím vyšší jsou prostředky akcionářů a čím nižší jsou prostředky účastníků, tím vyšší je tento poměr. Vzhledem k tomu, že v případě problémů penzijního fondu má přednost při výplatě prostředků účastník před akcionářem, zajímá klienta penzijního fondu výše prostředků akcionářů. Čím vyšší tyto prostředky jsou, tím spíše dojde k vyrovnání případných závazků.

Graf č. 4) Velikost penzijních fondů podle počtu klientů

Zdroj: APF

Graf č. 5) Velikost penzijních fondů podle velikosti aktiv

Zdroj: APF

Podíváme-li se na předešlé grafy, vidíme, že mezi největší fondy patří CREDIT SUISSE LIFE & PENSIONS PENZIJNÍ FOND A.S., Penzijní fond České pojišťovny a.s. a Penzijní fond České spořitelny, a.s. Patří mezi největší jednak počtem klientů tak i výší jejich aktiv.

3. Investiční strategie

Při výběru penzijního fondu by měl potencionální klient analyzovat riziko, plynoucí z investování penzijních fondů. Ty jsou sice v rozsahu investování omezovány zákonem, přesto každý z nich vystupuje na kapitálovém trhu a snaží se zhodnotit vklady klientů prostřednictvím vlastní investiční strategie.

4. Zhodnocení prostředků

Dalším kritériem pro výběr penzijního fondu je zhodnocení prostředků. Potencionální klient by měl sledovat dlouhodobý vývoj zhodnocování prostředků penzijním fondem. Je vhodné se vyvarovat fondů, které nabízejí nepřiměřeně vysoké zhodnocení, které může být výsledkem příliš riskantní investiční strategie. Penzijní fond musí min. 5% vložit do rezervního fondu a maximálně o 10% zisku rozhoduje valná hromada. Záleží zde tedy na tom, jakým způsobem valná hromada naloží s 10% zisku, o jehož rozdělení rozhoduje a rovněž jaká část zisku je přidělena do rezervního fondu.

Tab. č. 6) Zhodnocení prostředků penzijními fondy

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ABN AMRO Penzijní fond, a.s.							4,1	3,5	
Allianz penzijní fond, a.s.			8,9	9,1	6	3,8	4,36	3,71	3,1
Credit Suisse Life & Pensions	12,8	11,45	11,2	10,1	6,5	4,1	4,25	3,41	2,8
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	0	16,4	8	10,9	7,7	5,62	3,9	4,26	3,8
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	10,4	10,9	10,3	10,02	6,1	4,2	3,2	3	2,1
Generali penzijní fond a.s.	10,3	10,61	14,6	11,4	5,3	3,6	4,6	4,1	2,9
Hornický penzijní fond Ostrava, a.s.	0	3,47	7,84	7,7	4,41	2,04	2,37	3,24	2,4
ING Penzijní fond, a.s.	12,8	12,1	11		6	4,4	4,8	4	3,8
Penzijní fond České pojišťovny a.s.	10,3	9,2	9,6	9,72	6,6	4,5	3,8	3,2	2,7
Penzijní fond České spořitelny, a.s.						4,2	3,8	3,5	2,6
Penzijní fond Komerční banky a.s.	9,44	8,36	9,1	9,5	7,2	4,89	4,4	4,63	3,3
Zemský penzijní fond, a. s.	11,8	7	7	7	7	5,01	4,6	4,11	2,6

Zdroj: APF, www.finq.cz

Údaje za rok 2003 jsou uvedeny na základě odhadu, který vychází z předpokladu, že penzijní fondy rozdělí 5% zisku do rezervního fondu, 10% vyplátí jako dividendu akcionářů a 85% zisku bude rozděleno mezi klienty³².

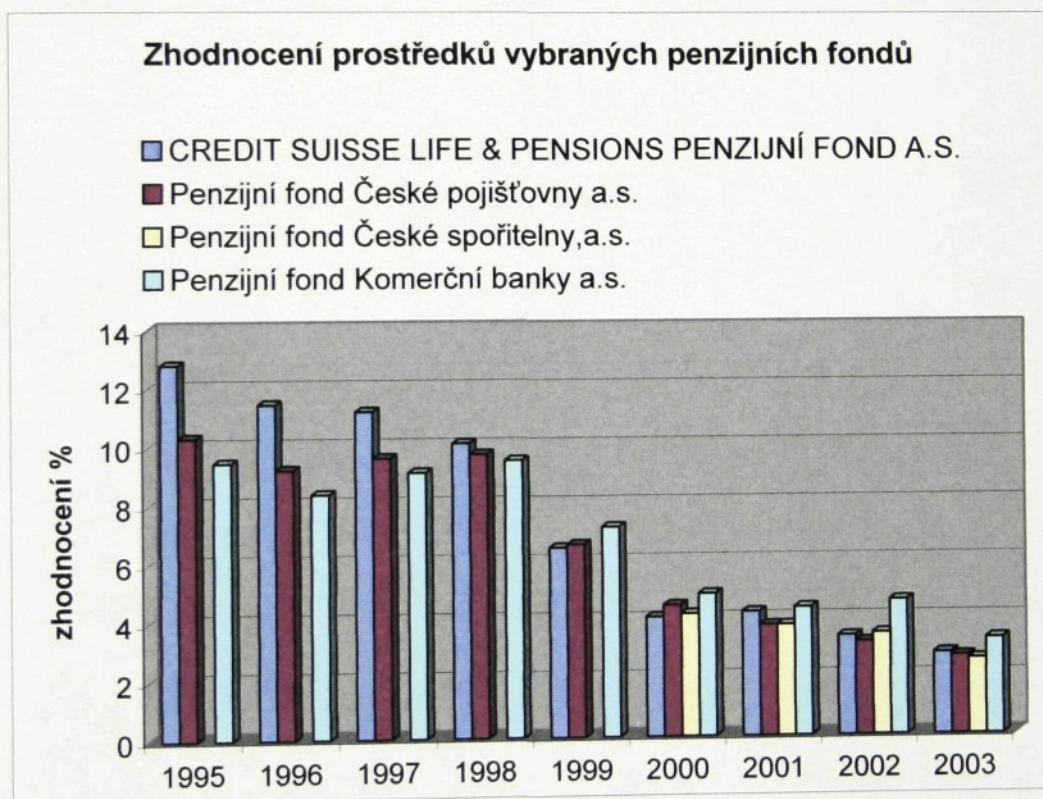
ABN AMRO Penzijní fond, a.s. byl na začátku letošního roku převzat Penzijním fondem České pojišťovny a v současné době působí pod názvem Nový penzijní fond České pojišťovny a. s. I když Nový PF ČP zhodnocení za rok 2003 jistě

³² www.finq.cz. Předběžné výsledky PF

připíše, z důvodu převzetí zde již není uveden. Stejně tak neuvádím zhodnocení ČP Penzijního fondu (dříve Commercial Union Penzijní fond) z důvodu sloučení s Penzijním fondem České pojišťovny a.s.

Vzhledem k předešlé analýze dle počtu klientů, popř. výše aktiv jednotlivých fondů byly pro zpracování vývoje zhodnocení prostředků penzijními fondy vybrány následující fondy: CREDIT SUISSE LIFE & PENSIONS PENZIJNÍ FOND A.S., Penzijní fond České pojišťovny a.s., Penzijní fond České spořitelny, a.s. a Penzijní fond Komerční banky a.s.

Graf č. 6) Zhodnocení prostředků penzijními fondy

Zdroj: APF, www.finq.cz

5. Nízké provozní náklady

Poměrně důležitým kritériem je efektivnost hospodaření daného penzijního fondu. Efektivitu hospodaření lze vyjádřit poměrem provozních nákladů a aktiv nebo počtu klientů. Je logické, že méně efektivní fond, aby dosáhl stejného čistého zhodnocení, musí dosahovat vyššího hrubého zhodnocení, z čehož plyne vyšší investiční riziko.

6. Ostatní faktory

Depozitář fondu tj. banka, která spravuje finanční prostředky penzijního fondu by měla být důvěryhodnou a solidní institucí.

Tab. č. 7) Depozitář penzijního fondu

Penzijní fond	depozitář
ABN AMRO Penzijní fond, a.s.	Československá obchodní banka, a.s.
Allianz penzijní fond, a.s.	Komerční banka, a.s.
Credit Suisse Life & Pensions	Československá obchodní banka, a.s.
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	Živnostenská banka, a.s.
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	Živnostenská banka, a.s.
Generali penzijní fond a.s.	HVB Bank Czech Republic a.s.
Hornický penzijní fond Ostrava, a.s.	Česká spořitelna, a.s.
ING Penzijní fond, a.s.	ING Bank, N.V.
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	Živnostenská banka, a.s.
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	Komerční banka, a.s.
Penzijní fond Komerční banky a.s.	Česká spořitelna, a.s.
Zemský penzijní fond, a. s.	Citibank a .s.

Zdroj: APF

Dle uvedeného přehledu je zřejmé, že toto kritérium splňují všechny penzijní fondy v současnosti působící na území ČR.

Dalším kritériem pro výběr vhodného penzijního fondu je bezesporu informační otevřenost, tj. poskytování informací o své činnosti, skladbě svého portfolia, popř.

o výsledku hospodaření penzijního fondu. Dalším faktorem důležitým pro výběr penzijního fondu jsou doplňkové výhody, např. v podobě slev na pojistném popř. bezplatné úrazové pojištění.

5. Srovnání důchodového pojištění s penzijním připojištěním

Tato kapitola uvádí základní rozdíly mezi důchodovým pojištěním a penzijním připojištěním.

Musíme si uvědomit, že oba tyto produkty slouží k zajištění, popř. udržení životní úrovně v poproduktivním věku. Jsou dalším stupněm zabezpečení v rámci důchodového systému. Vzhledem k demografickému vývoji a deficitu na důchodovém účtu jsou oba tyto produkty podporovány různou formou ze strany státu. Lidé by si měli uvědomit, a je třeba říci, že v poslední době jich tak hodně učinilo, že především oni sami se musí zabezpečit na stáří. Není důvod se domnívat, že zabezpečení starobního důchodu na výši 40% průměrné mzdy, tak jak s ním počítá ve své koncepci nynější vláda, je pro většinu občanů dostačující.

Důchodové pojištění má specifické postavení v rámci životního pojištění. Kryje pouze jedno ze dvou základních rizik, a to riziko dožití. Liší se od většiny životních pojištění tím, že ve své, opět opakuji, základní verzi poskytuje důchod a nikoliv kapitál, tj. jednorázové vyrovnání. Objevují se i názory, kde je důchodové pojištění řazeno mimo odvětví životního pojištění. Důvodem bývá fakt, že důchodové pojištění kryje i neživotní rizika, např. riziko invalidity. Penzijní připojištění má ve své zásadě podobu investičního životního pojištění. První fází tvoří vkládání prostředků do investičního fondu, stejně jako tomu je v ostatních investičních důchodových pojištěních v zahraničí. Na rozdíl od důchodového pojištění sjednání připojištění invalidní nebo pozůstalostní penze ke starobní penzi v penzijním připojištění se státním příspěvkem nezvyšuje příspěvek účastníka. To platí i pro výsluhovou penzi, je zde ale třeba dodat, že podle zákona o penzijním připojištění nesmí být tento příspěvek vyšší než na starobní penzi.

Základním rozdílem mezi důchodovým pojištěním a penzijním připojištěním je skutečnost, že penzijní připojištění se státním příspěvkem je založeno na příspěvkově definovaném plánu a důchodové pojištění je nejčastěji poskytováno

na základě dávkově definovaného plánu. U příspěvkově definovaného plánu je předem stanovena výše příspěvku. Výše dávky tj. důchodu, popř. jiného pojistného plnění zde není definována. Výše dávky je stanovena v závislosti na stavu výše finančních prostředků na osobním účtu účastníka. Dávkově definovaný plán předem určitým způsobem definuje výši dávek, které účastníci mají pobírat. Pojištěný, který sjedná důchodové pojištění tak zná výši měsíčního, popř. čtvrtletního, pololetního nebo ročního důchodu, na jehož základě je pojišťovnou dle aktuárských postupů vypočítána výše běžného, popř. jednorázového pojistného.

5.1 Základní důchod

V každé smlouvě o penzijním připojištění se státním příspěvkem musí být sjednána výplata starobní penze, kterou rozumíme doživotní výplatu peněžní částky. Pro její výplatu musí účastník penzijního připojištění spořit nejméně 60 měsíců, tj. 5 let a dosáhnout věku 60 let. U důchodového pojištění je zpravidla sjednán základní doživotní důchod. Není zde ale zákonem určena minimální věková hranice pro výplatu důchodu. Může být tedy i nižší než uváděných 60 let v případě penzijního připojištění. Vzhledem ke zvyšující se hranici odchodu do důchodu a vzhledem k zákonu o dani z příjmu, který v rámci daňových úlev stanovuje minimální hranici věku pro výplatu důchodu na 60 let, nepovažuji tento aspekt za výraznou výhodu důchodového pojištění oproti penzijnímu připojištění.

V případě smrti během trvání smlouvy o penzijním připojištění během doby placení příspěvku obdrží oprávněná osoba zaplacené příspěvky, státní příspěvky i podíly na zisku z hospodaření penzijního fondu. V případě smrti v základní podobě důchodového pojištění neobdrží oprávněná osoba nic, zaplacené pojistné na důchodové pojištění propadá ve prospěch pojišťovny (popř. pojištěných, kteří žijí déle než je kalkulováno). Tato nevýhoda znamená nekonkurenceschopnost důchodového pojištění. Proto bývá doplňováno o výhradu vrácení zaplaceného pojistného, popř. rezervy vytvořené za dobu pojištění nebo bývá kombinováno s jinými druhy pojištění.

5.2 Invalidita

Invalidní penze je součástí penzijních plánů všech v současnosti působících penzijních fondů. Dříve tomu tak nebylo a vzhledem k tomu, že zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem stanovuje pouze starobní penzi jako povinnou součást penzijního připojištění, fondy se v množství poskytovaných penzí lišily. V důsledku konkurenčního boje byly ale fondy neposkytující všechny druhy penzí znevýhodněny. Na invalidní penzi má účastník penzijního připojištění nárok pokud byla sjednána ve smlouvě a byl mu přiznán plný invalidních důchod z důchodového pojištění a spořil po dobu minimálně tří let.

K důchodovému pojištění lze sjednat dočasný důchod v případě plné invalidity. Tento důchod tedy není součástí každého důchodového pojištění. V případě přiznání plného invalidního důchodu vyplácí pojišťovna invalidní důchod, jehož výše je sjednána ve smlouvě a je obvykle stejná jako výše základního doživotního důchodu. Je vyplácen po celou dobu trvání plné invalidity a končí ukončením plné invalidity nebo vznikem nároku na výplatu dávek základního důchodu. Kromě dočasného důchodu lze k důchodovému pojištění sjednat i připojištění invalidity. Pojistné plnění v tomto případě spočívá ve zproštění od placení pojistného. Pojištění tedy pokračuje, ale pojišťovna neinkasuje pojistné.

Hlavním rozdílem v případě invalidity je fakt, vycházející z odlišně definovaných plánů důchodového pojištění a penzijního připojištění se státním příspěvkem. V případě invalidity u penzijního připojištění je účastníkovi vyplácena invalidní penze z prostředků jím naspořených. U důchodového pojištění, je-li invalidita sjednána, je vyplácena invalidní penze v předem sjednané výši. Obvykle nebývá vyžadována čekací doba v případě vzniku plné invalidity úrazem. V případě, že plná invalidita vznikla z jiného důvodu, např. nemoci, bývá čekací doba stanovena (např. u důchodového pojištění pojišťovny Koopertiva je tato doba stanovena na 2 roky). Především v případě vzniku invalidity během prvních několika let trvání pojištění převyšuje invalidní důchod u důchodového pojištění výrazně invalidní penzi, plynoucí z penzijního připojištění. V případě, že je v pojistné smlouvě

sjednán dočasný důchod v případě invalidity a zároveň připojištění invalidity, dochází k rozsáhlejšímu plnění v případě plné invalidity. Vedle zproštění od placení je zde vyplácen dočasný důchod ve výši sjednaného základního důchodu.

5.3 Důchod pro pozůstalé

Nárok na pozůstalostní penzi má u penzijního připojištění oprávněná osoba, pokud účastník spořil alespoň 36 měsíců nebo byl příjemcem starobní či invalidní penze. V tomto případě je pozůstalostní penze vyplácena po určitou dobu a oprávněná osoba nemůže žádat jednorázové vyrovnání. Je vyplácena v závislosti na aktuální výši finančních prostředků na osobním účtu účastníka penzijního připojištění.

V případě důchodového pojištění není rovněž výplata důchodu podmíněna tím, zda k úmrtí došlo v době placení pojistného nebo v době výplaty základního důchodu. Na tomto aspektu je ale závislá výše důchodu. V případě smrti účastníka před vznikem nároku na výplatu základního důchodu bývá výplata důchodu vyšší než v případě, že ke smrti došlo v době výplaty důchodu.

Opět je zde rozdíl v koncepci těchto produktů, který plyne z odlišně definovaných plánů. Výhodou penzijního pojištění je bezesporu fakt, že sjednání pozůstalosti penze je poskytováno všemi dnes působícími penzijními fondy automaticky, navíc nevyžaduje navýšení příspěvku na penzijní připojištění. Na druhou stranu je opět penzijní připojištění „handicapováno“ v podobě výplaty pozůstalostní penze, která vychází ze skutečné výše finančních prostředků v době úmrtí účastníka, zatímco u důchodového pojištění je výše pozůstalostního důchodu, je-li sjednán, stanovena dle předem sjednaných podmínek. Výše pozůstalostního důchodu je pak, stejně jako v případě výplaty invalidního důchodu, podstatně vyšší u důchodového pojištění než v případě penzijního připojištění především v případě úmrtí účastníka (pojištěného) během prvních několika let trvání pojištění.

5.4 Státní podpora důchodového pojištění a penzijního připojištění

5.4.1 Příjmy osvobozené od daně

V případě, že zaměstnavatel přispívá svým zaměstnancům na důchodové pojištění, popř. penzijní připojištění, je tento příspěvek zaměstnavatele pro zaměstnance příjmem, který za určitých podmínek nepodléhá zdanění. V případě důchodového pojištění nepodléhá tento příjem zdanění do výše 12 000 Kč za zdaňovací období. U penzijního připojištění tento zaměstnancův příjem nepodléhá zdanění do výše 5% vyměřovacího základu zaměstnance pro sociální a zdravotní pojištění. V obou případech je podmínkou pro uznání nároku na výplatu penze, resp. důchodu minimální doba placení příspěvku, resp. min. pojištěná doba 60 měsíců a min. věk účastníka, resp. pojištěného pro výplatu penze (důchodu) 60 let.

5.4.2 Základ daně

Základ daně je jak u důchodového pojištění tak u penzijního připojištění tvořen rozdílem celkové částky ve prospěch pojištěného, resp. účastníka a výší zaplaceného pojistného, popř. příspěvků. U plnění ve formě dohodnutého důchodu, resp. penze se považuje za základ daně plnění z pojištění, resp. připojištění snížené o zaplacené pojistné, resp. příspěvky, rovnoměrně rozdělené na období pobírání důchodu. Není-li období pobírání důchodu, resp. penze vymezeno, stanoví se v obou případech jako střední délka života účastníka podle úmrtnostních tabulek ČSÚ. Je tedy zřejmé, že koncepce stanovení základu daně je v případě obou produktů identická.

5.4.3 Sazba daně

Na konci důchodového pojištění, resp. penzijního připojištění jsou zdaněny výnosy, tedy rozdíl celkové částky ve prospěch pojištěného, resp. účastníka penzijního připojištění a zaplaceného pojištění, a to sazbou 15%. Zdanění důchodového pojištění je prováděno na stejném principu jako zdanění penzijního připojištění se státním příspěvkem.

Odbyté je u důchodového pojištění i penzijního připojištění zdaněno sazbou 25%.

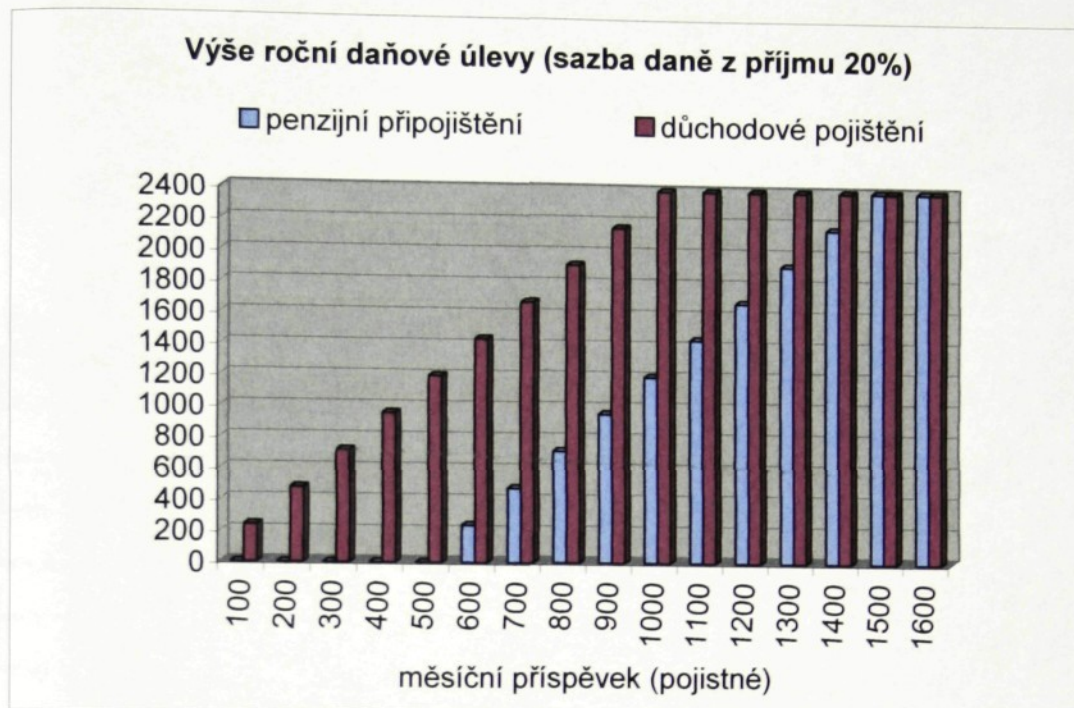
5.4.4 Nezdaniitelná část základu daně

Zaplacené pojištění na důchodové pojištění lze odečíst od základu daně z příjmu do výše 12 000 Kč za zdaňovací období. V případě penzijního připojištění lze odečíst od základu daně za zdaňovací období částku přesahující výši ročního příspěvku 6 000 Kč.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že horní hranice odpočtu od základu daně je u obou porovnávaných produktů stejná – 12 000 Kč. Rozdíl zde ale existuje. Účastník penzijního připojištění si může odečíst od základu daně částku, která převyšuje jeho měsíční příspěvek ve výši 500 Kč. Znamená to, že maximální možné hranice pro odpočet od základu daně dosáhne účastník při měsíčním příspěvku 1 500 Kč měsíčně, resp. 18 000 Kč ročně. V případě důchodového pojištění si pojištěný může od základu daně odečíst maximálně 12 000 Kč bez dolní hranice omezení. Hranice maximálního odpočtu od základu daně dosáhne tak při měsíčním pojištěném ve výši 1 000 Kč.

Pro názornější pochopení uvádím grafické znázornění pro výši roční danové úlevy.

Graf č. 7) Daňová úleva

Zdroj: výpočty autora

Z pohledu na graf je zřetelná výhoda důchodového pojištění proti penzijnímu připojištění v podobě možnosti odečtení pojistného na důchodové pojištění od základu daně bez stanovení dolní hranice pro možnost odpočtu od daňového základu. Znamená to, že účastník důchodového pojištění ušetří na daních již při poměrně malé částce zaplaceného pojistného, např. 100 Kč až 500 Kč. Se zvyšujícím se příspěvkem na penzijní připojištění, popř. pojistným na důchodové pojištění se výhoda důchodového pojištění eliminuje, protože hranice maximální odpočtu od daňového základu je v případě obou produktů stanovena na zmiňovaných 12 000 Kč. Výhodou důchodového pojištění je dosažení maximální hranice pro odpočet od základu daně již při měsíčním pojistném ve výši 1000 Kč. Účastník penzijního připojištění této hranice dosáhne při měsíčním příspěvku 1500Kč.

Penzijní připojištění je na rozdíl od důchodového pojištění podporováno kromě daňového zvýhodnění formou státního příspěvku.

5.4.5 Státní příspěvky

Státní příspěvek poskytuje stát účastníkovi penzijního připojištění v závislosti na výši jeho příspěvku. Přehled o výši státního příspěvku obsahuje následující tabulka.

Tab. č. 8) Státní příspěvek

Výše měsíčního příspěvku účastníka	Výše státního příspěvku
100 - 199 Kč	50 Kč + 40% z částky nad 100 Kč
200 - 299 Kč	90 Kč + 30% z částky nad 200 Kč
300 - 399 Kč	120 Kč + 20% z částky nad 300 Kč
400 - 499 Kč	140 Kč + 10% z částky nad 400 Kč
500 Kč a více	150 Kč

Zdroj: zákon č. 42/1994 Sb.

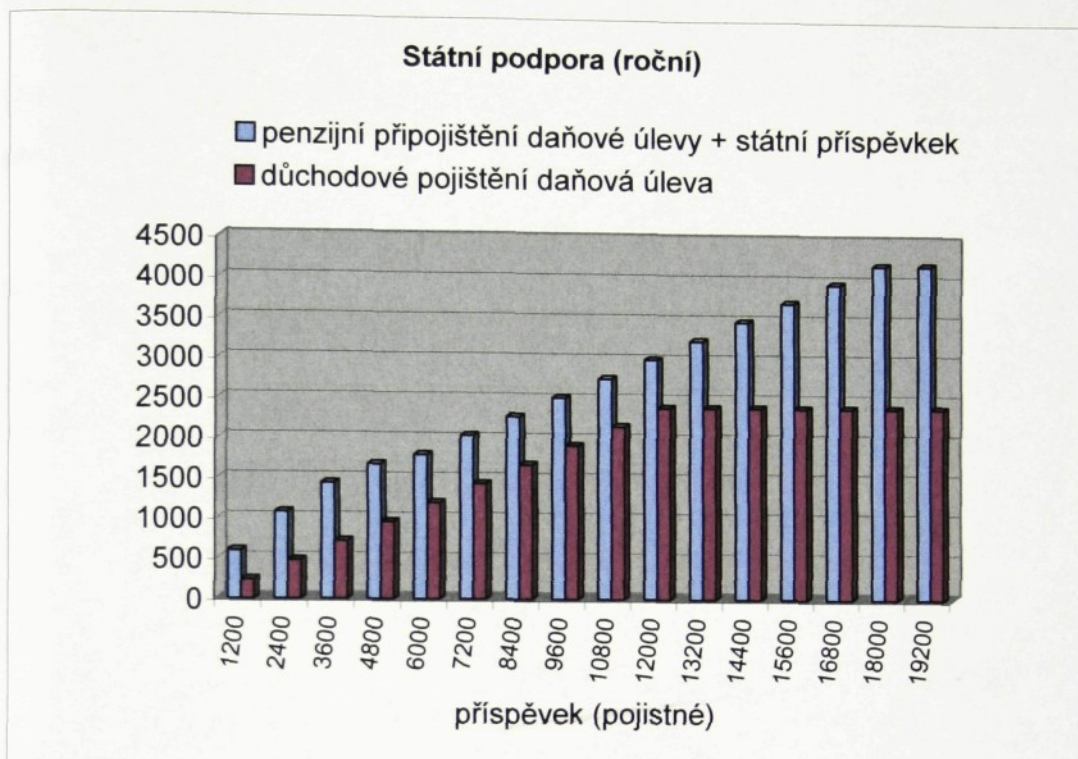
Vezmeme-li v úvahu celkovou formu státní podpory penzijního připojištění, můžeme výše znázorněnou grafickou situaci doplnit o státní příspěvek (opět uvažují sazbu daně z příjmu 20%).

Tab. č. 9) Státní podpora

V Kč				
Údaje za 1 rok	penzijní připojištění			důchodové pojištění
Výše ročního příspěvku (pojistného)	daňová úleva	státní příspěvek	celkem	daňová úleva
1 200	0	600	600	240
2 400	0	1 080	1 080	480
3 600	0	1 440	1 440	720
4 800	0	1 680	1 680	960
6 000	0	1 800	1 800	1 200
7 200	240	1 800	2 040	1 440
8 400	480	1 800	2 280	1 680
9 600	720	1 800	2 520	1 920
10 800	960	1 800	2 760	2 160
12 000	1 200	1 800	3 000	2 400
13 200	1 440	1 800	3 240	2 400
14 400	1 680	1 800	3 480	2 400
15 600	1 920	1 800	3 720	2 400
16 800	2 160	1 800	3 960	2 400
18 000	2 400	1 800	4 200	2 400
19 200	2 400	1 800	4 200	2 400

Zdroj: výpočty autora

Graf č. 8) Státní podpora

Zdroj: výpočty autora

Grafické znázornění názorně ukazuje, že vezmeme-li v úvahu pouze oblast daňových výhod, je pro poplatníka výhodnější důchodové pojištění. Zahrneme-li však do státní podpory státní příspěvek na penzijní připojištění, vidíme, že se situace obrátila. A to již od nejmenšího možného příspěvku na penzijní připojištění, který činí 100 Kč měsíčně. Je tedy státem více podporované penzijní připojištění než důchodové pojištění. Maximální státní podpory (v případě sazby daně z příjmu 20%) dosáhne účastník při měsíčním příspěvku na penzijní připojištění ve výši 1 500 Kč. Měsíční státní podpora za uvedených podmínek činí 350 Kč (200 Kč daňová úleva + 150 Kč státní příspěvek). Roční státní podpora činí při stejně vysokém příspěvku a za uvedených podmínek 4 200 Kč (2 400 Kč daňová úleva + 1 800 Kč státní příspěvek). Naproti tomu pojištěný v rámci důchodového pojištění dosáhne na maximální státní podporu při měsíčním pojistném ve výši 1 000 Kč (ročně tedy 12 000 Kč). Při měsíčním pojistném ve výši

1 500 Kč, tj. 18 000 Kč ročně činí státní podpora v podobě daňové úlevy stále 200 Kč, resp. 2 400 Kč.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem je tedy evidentně více podporováno penzijní připojištění se státním příspěvkem.

5.4.6 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu

Zaplacené pojistné na důchodové pojištění zaměstnanců si zaměstnavatel může odečíst od základu daně, a to do částky 8 000 Kč na jednoho zaměstnance za zdaňovací období. V případě, že zaměstnavatel přispívá svým zaměstnancům na penzijní připojištění, může si od základu daně odečíst tyto příspěvky, avšak max. do výše 3% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Nejvíce názorné porovnání daňových výhod pro zaměstnavatele bude prostřednictvím praktické příkladu.

Příklad: Firma zaměstnává 100 zaměstnanců. Všichni zaměstnanci mají hrubou mzdu 20 000 Kč (zjednodušený model). Zaměstnavatel přispívá všem pracovníkům na důchodové pojištění, resp. penzijní připojištění. Závěry uvedu pro výši měsíčního příspěvku (pojistného) 500 Kč a 1 000 Kč. Zisk firmy před zdaněním činil 3 mil. Kč.

1) 500 Kč

Max. možný odpočet na 1 zaměstnance/1rok – penzijní připojištění

$(0,03 \cdot 20\,000 \text{ Kč} \cdot 12)$ 7 200 Kč

Max. možný odpočet na 1 zaměstnance/1rok – důchodové pojištění 8 000 Kč

Zaplacené příspěvky (pojistné) na jednoho zaměstnance za rok 6 000 Kč

Zaplacené příspěvky (pojistné) na 100 zaměstnanců za rok 600 000 Kč

Maximální možný odpočet na 100 zaměstnanců 600 000 Kč

Výše daně bez příspěvku na DP, popř. PP (3 mil. Kč $\cdot$ 0,28) 840 000 Kč

Výše daně po odečtení zaplacených příspěvků (pojistného) {(3mil. Kč – 0,6 mil. Kč)*0,28}	672 000 Kč
---	------------

Daňová úleva	168 000 Kč
---------------------	-------------------

V případě, kdy zaměstnavatel přispívá částkou 500 Kč měsíčně na důchodové pojištění, popř. penzijní připojištění, je daňová úleva u obou produktů stejná.

2) 1 000 Kč

Max. možný odpočet na 1 zaměstnance/1rok – penzijní připojištění (0,03*20 000 Kč*12)	7 200 Kč
Max. možný odpočet na 1 zaměstnance/1rok – důchodové pojištění	8 000 Kč
Zaplacené příspěvky (pojistné) na jednoho zaměstnance za rok	12 000 Kč
Zaplacené příspěvky (pojistné) na 100 zaměstnanců za rok	1 200 000 Kč
Maximální možný odpočet na 100 zaměstnanců - DP (8 000 Kč*100)	800 000 Kč
Maximální možný odpočet na 100 zaměstnanců – PP (7 200 Kč*100)	720 000 Kč
Výše daně bez příspěvku na DP, popř. PP (3mi. Kč*0,28)	840 000 Kč
Výše daně po odečtení zaplacených příspěvků na PP {(3mil. Kč – 0,72 mil. Kč)*0,28}	638 400 Kč

Výše daně po odečtení zaplaceného pojistného na DP {(3mil. Kč – 0,8 mil. Kč)*0,28}	616 000 Kč
---	------------

Daňová úleva – penzijní připojištění	201 600 Kč
---	-------------------

Daňová úleva – důchodové pojištění	224 000 Kč
---	-------------------

Za uvedených předpokladů je tedy pro firmu výhodnější přispívat zaměstnancům na důchodové pojištění než na penzijní připojištění.

Tento trend je závislý na výši hrubé mzdy, tj. na výši vyměřovacího základu pro zdravotní a sociální pojištění zaměstnance. Následující tabulka specifikuje výši

daňově uznatelných příspěvků, popř. pojistného a daňovou úlevu zaměstnavatele, který přispívá svým zaměstnancům na penzijní připojištění v porovnání s důchodovým pojištěním.

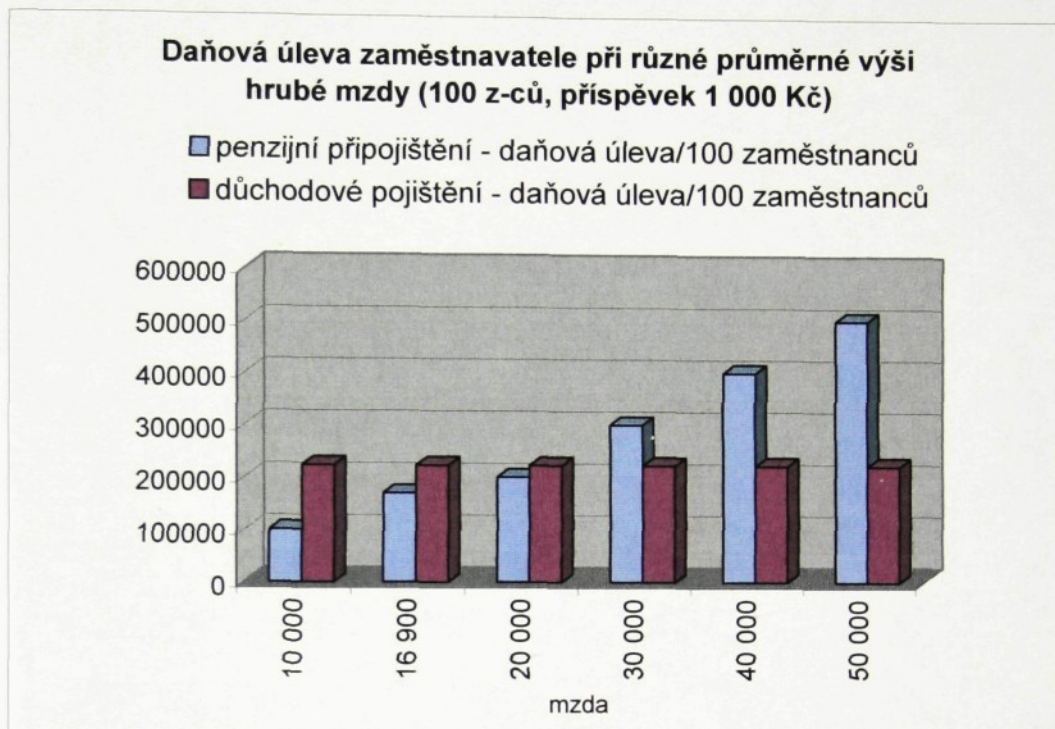
Tab. č. 10) Daňové zvýhodnění zaměstnavatelů (v Kč)

Hrubá mzda	penzijní připojištění		důchodové pojištění	
	daňově uznatelných na jednoho zaměstnance	daňová úleva/100 zaměstnanců	daňově uznatelných na jednoho zaměstnance	daňová úleva/100 zaměstnanců
10 000	300	100 800	666	224 000
16 900	507	170 352	666	224 000
20 000	600	201 600	666	224 000
30 000	900	302 400	666	224 000
40 000	1 200	403 200	666	224 000
50 000	1 500	504 000	666	224 000
60 000	1 800	604 800	666	224 000
70 000	2 100	705 600	666	224 000
80 000	2 400	806 400	666	224 000
90 000	2 700	907 200	666	224 000
100 000	3 000	1 008 000	666	224 000

Zdroj: výpočty autora

Pro výpočet byl použit zjednodušený model, který vychází z předpokladu, že všichni pracovníci mají v podniku stejnou výši hrubé mzdy.

Graf č. 9) Daňová úleva zaměstnavatele

Zdroj: výpočty autora

Předcházející tabulka, posléze grafické znázornění ukazuje, že do určité výše průměrné mzdy je pro zaměstnavatele výhodnější přispívat na důchodové pojištění, od určité výše se tento trend inverzně mění. Vezmeme-li ale v úvahu průměrnou mzdu v České republice, která činí 16 900Kč³³, vychází pro zaměstnavatele jako lepší možnost volby pro daňové úlevy důchodové pojištění. Otázkou zůstává, jak se změní úprava daňových zvýhodnění v rámci důchodové reformy, popř. po vstupu České republiky do Evropské Unie. S tím souvisí otázka, co v takovém případě budou (a budou moci) činit zaměstnavatelé s již sjednanými smlouvami, pokud se podmínky daňového zvýhodnění změní v jejich neprospěch.

³³ www.ekonomika.idnes.cz. Češi udělali velký platový skok, 10.5.2004

5.4.7 Sociální a zdravotní pojištění

Z výše uvedených citací ze zákonů č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a č. 92/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění vyplývá, že zvýhodnění penzijního připojištění i důchodového pojištění je stejné. Zaplacené pojistné na důchodové pojištění, popř. příspěvky na penzijní připojištění se nezapočítávají do vyměřovacího základu pro zdravotní a sociální pojištění.

6. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo porovnat soukromé důchodové pojištění s penzijním připojištěním se státním příspěvkem. Oba tyto produkty jsou součástí důchodového systému a slouží k zajištění životní úrovně vyšší než té, která je zaručena výplatou důchodu z důchodového pojištění.

Vzhledem k tomu, že neznáme individuální postoj potencionálního klienta, jeho přání a preference, je obtížné určit, který z produktů je lepší, popř. výhodnější. Vzhledem k tomu, že důchodové pojištění je kombinováno s jinými druhy pojištění, popř. zaručuje vrácení zaplaceného pojistného v případě smrti pojištěného a je poskytováno na základě dávkově definovaného plánu, poskytuje vyšší stupeň zabezpečení jak v případě invalidity tak pro pozůstalé. Oproti tomu penzijní připojištění je orientováno především na tvorbu úspor a vzhledem k vyšší státní podpoře dochází k větší akumulaci úspor. Penzijní připojištění tedy pravděpodobně sjedná ten, kdo nemá potřebu nebo nechce zabezpečit pozůstalé v případě jeho smrti. Důchodového pojištění pak využije ten, kdo chce zajistit výplatu peněžních prostředků pro svou rodinu, popř. blízké osoby v případě jeho úmrtí.

Podle mého názoru je v současné době optimálním zabezpečením na stáří penzijní připojištění se státním příspěvkem a v případě, že chce člověk zabezpečit svou rodinu v případě jeho smrti, je vhodné využít zabezpečení prostřednictvím životního pojištění. Optimální by bylo sjednat k penzijnímu připojištění rizikové životní pojištění. Tato kombinace zaručuje v případě dožití se účastníka konce penzijního připojištění výplatu starobní penze a tím dochází k udržení určité životní úrovně v důchodovém věku. V případě smrti je oprávněným (pozůstalým) osobám vyplacena pojistná částka, sjednaná ve smlouvě o rizikovém životním pojištění. Rovněž by bylo podle mého názoru výhodné využít kombinace penzijního připojištění a smíšeného životního pojištění. Optimální by v tomto případě bylo sjednat smíšené životní pojištění s výrazně vyšší pojistnou částkou pro případ smrti a minimální, zákonem stanovenou, částkou pro případ dožití. V případě

vyplnění zdravotního dotazníku bývá obvykle součástí smlouvy zproštění od placení pojistného v případě plné invalidity. Tím by ten, kdo by tuto kombinaci skutečně sjednal, využil jednak daňových výhod a možnosti státního příspěvku v rámci penzijního připojištění, tak i daňových výhod v případě životního pojištění.

Vzhledem k tomu, že výše starobního důchodu, plynoucího z důchodového pojištění je v poměru k průměrné mzdě na nízké úrovni, je nezbytností, aby se občané individuálně zabezpečili na stáří. Myslím si, že především penzijní připojištění se státním příspěvkem by mělo být součástí zabezpečení na stáří všech lidí v aktivním věku.

Seznam literatury

1. Kolektiv autorů z České asociace pojišťoven: Životní pojištění, Grada, Praha 2002
2. Vostatek, J.: Sociální a soukromé pojištění, Kodex Bohemia, Praha 2000
3. Cipra, T.: Penzijní pojištění a jeho výpočetní aspekty, Edice HZ, Praha 1996
4. Cipra, T.: Pojistná matematika, Ekopress, Praha 1999
5. Asociace penzijních fondů České republiky, Penzijní připojištění se státním příspěvkem 1994 – 2002
6. Státní dozor v penzijním připojištění, výroční zpráva 2002
7. Zákon č. 582/1992 Sb. o dani z příjmu
8. Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem
9. Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiky zaměstnanosti
10. Zákon č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
11. Blažek, P.: Ekonom č. 43/2003: Zlý pán může být i dobrý sluha, s. 34
12. Jedlička, J.: Ekonom č. 43/2003: Spasí fondy budoucí důchodce?, s. 35
13. Rysková, S. Ekonom č. 43/2003: Bojují o druhý pilíř, s. 37 – 39
14. www.mfcr.cz
15. www.apfcr.cz
16. www.fincentrum.idnes.cz
17. www.cap.cz
18. www.finq.cz
19. www.duchodovareforma.cz

Seznam tabulek

TAB. Č. 1) ROČNÍ ÚSPORA NA DANI	32
TAB. Č. 2) ÚSPORA NA SOCIÁLNÍM A ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ	34
TAB. Č. 3) VÝŠE STÁTNÍHO PŘÍSPĚVKU	45
TAB. Č. 4) ÚSPORA NA DANI Z PŘÍJMU	47
TAB. Č. 5) AKCIONÁŘI PENZIJNÍCH FONDŮ	52
TAB. Č. 6) ZHODNOCENÍ PROSTŘEDKŮ PENZIJNÍMI FONDY	55
TAB. Č. 7) DEPOZITÁŘ PENZIJNÍHO FONDU	57
TAB. Č. 8) STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK	66
TAB. Č. 9) STÁTNÍ PODPORA	67
TAB. Č. 10) DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ ZAMĚSTNAVATELŮ (V KČ)	71

Seznam grafů

GRAF Č. 1) NAVRHOVANÉ ZVÝŠENÍ VĚKOVÉ HRANICE PO ROCE 2007	17
GRAF Č. 2) ÚSPORA NA DANI Z PŘÍJMU	32
GRAF Č. 3) ÚSPORA NA DANI Z PŘÍJMU	48
GRAF Č. 4) VELIKOST PENZIJNÍCH FONDU PODLE POČTU KLIENTŮ	53
GRAF Č. 5) VELIKOST PENZIJNÍCH FONDU PODLE VELIKOSTI AKTIV	54
GRAF Č. 6) ZHODNOCENÍ PROSTŘEDKŮ PENZIJNÍMI FONDY	56
GRAF Č. 7) DAŇOVÁ ÚLEVA	65
GRAF Č. 8) STÁTNÍ PODPORA	68
GRAF Č. 9) DAŇOVÁ ÚLEVA ZAMĚSTNAVATELE	72